



09.09.2026

Kokousaika 09.09.2026 klo 13:00
Kokouspaikka Kokoustila Piikkiönlahti, Kaarina-talon 2. krs

Käsittelyt asiat

Osallistujat	1
23 § Vanhusneuvoston näkemyksiä Varhan ikääntyneiden asumispalveluiden hankinnan valmisteluun	3
24 § Turun seudun vanhusneuvostojen yhteisen verkostotapaamisen suunnittelu	6
25 § Vanhusneuvoston ajankohtaiset asiat 6/2026	7
26 § Vanhusneuvoston ilmoitusasiat 6/2026	9
- Liite 13: Asumispalveluiden konsepti hybridiyksikön toiminnallinen tilakaavio	11
- Liite 14: Ikäihmisten ja vammaisten asumispalveluiden konsepti	12
27 § Vanhusneuvoston muut asiat 6/2026	42
Muutoksenhakuohjeet	43

09.09.2026

Kokousaika	keskiviikko 9.9.2026 klo 13:04-15:10		
Kokouksen keskeytykset			
Kokouksen päätöksentekotapa	varsinainen kokous		
Kokouspaikka	Kaarina-talo, Piikkiönlahti		
Saapuvilla olleet jäsenet	Lehtonen Riitta-Liisa	pj.	poistui klo 14.48
	Salmio Marja-Helena	vpj.	
	Harittu Tuulikki	varajäsen	
	Johansson Anne	jäsen	
	Kairinen Anita	jäsen	
	Kukkonen Heimo	jäsen	
	Mäkinen Paula	jäsen	
	Pyyhtiä Terttu-Leena	jäsen	
	Sipilä Marja-Liisa	jäsen	
	Teräväinen Marja-Liisa	jäsen	
	Väihkönen Mirja	jäsen	
Poissa olleet jäsenet	Henttula Ilkka	jäsen	
Muut saapuvilla olleet	Jorasmaa Petra	osallisuuskoordinaattori, pöytäkirjanpitäjä	
Laillisuus ja päätösvaltaisuus	Kokous todettiin laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.		
Esityslistan hyväksyminen	Asiat käsiteltiin esityslistan mukaisessa järjestyksessä.		
Asiat	§:t 23–27		
Pöytäkirjan tarkastajat	Valittiin pöytäkirjantarkastajiksi jäsenet Tuulikki Harittu ja Anne Johansson		

09.09.2026

Pöytäkirjan
allekirjoitus

Riitta-Liisa Lehtonen
puheenjohtaja

Petra Jorasmaa
pöytäkirjanpitäjä

Pöytäkirjan
tarkastus

Pöytäkirja on tarkastettu ja todettu kokouksen kulun mukaiseksi.

Tuulikki Harittu
pöytäkirjantarkastaja

Anne Johansson
pöytäkirjantarkastaja

Pöytäkirja ollut
nähtävänä

Kokouksesta laadittava pöytäkirja asetetaan nähtäväksi 16.9.2026 kaupungin kotisivuille osoitteessa www.kaarina.fi.

Petra Jorasmaa
pöytäkirjanpitäjä

23 § Vanhusneuvoston näkemyksiä Varhan ikääntyneiden asumispalveluiden hankinnan valmisteluun

Diaarinumero KNA/2076/00.02.04.05/2026

Tiivistelmä **Varha valmistelee ikääntyneiden asumispalveluiden hankintaa ja pyytää vanhusneuvoston näkemyksiä valmistelun tueksi. Vanhusneuvoston tehtävänä on tarkastella asumispalveluita ikääntyneen asiakkaan näkökulmasta sekä tunnistaa hyvän asumispalvelun kannalta keskeisiä tekijöitä. Kyselyssä käsitellään asumispalveluiden arkea, sisältöä ja laatua, asumisympäristön viihtyisyyttä ja kodinomaisuutta sekä teknologian mahdollisuuksia arjen ja turvallisuuden tukena. Kaarinan vanhusneuvosto keskusteli teemoista ja antoi yhteisen vastauksen Varhalle hankinnan valmistelun tueksi.**

**Vanhusneuvosto
9.9.2026**

Valmistelija Osallisuuskoordinaattori Petra Jorasmaa, p. 040 5445186

Selostus asiasta Varha valmistelee ikääntyneiden asumispalveluiden hankintaa. Varhan vanhusneuvostolle on esitelty hankinnan valmistelua kokouksessa 21.8.2026. Valmistelun aikana on myös kuultu ikääntyneitä asiakkaita muun muassa työpajoissa.

Varha pyytää vanhusneuvoston jäseniä tarkastelemaan annettuja kysymyksiä ensisijaisesti **ikääntyneen asiakkaan näkökulmasta**. Tarkoituksena ei ole arvioida yksittäisen kunnan tai palveluntuottajan toimintaa, vaan tunnistaa niitä tekijöitä, jotka **ovat asiakkaalle tärkeitä hyvässä asumispalvelussa**. Vanhusneuvoston näkemyksiä hyödynnetään hankinnan valmistelussa, jotta tulevat asumispalvelut vastaisivat mahdollisimman hyvin ikääntyneiden tarpeita ja toiveita.

Kyselyssä tarkasteltavat teemat ovat

1. Arki, sisältö ja laatu

Mitkä asiat ovat ikääntyneen asiakkaan näkökulmasta keskeisiä hyvän arjen kannalta asumispalveluissa?

2. Viihtyvyys ja ympäristö

Mitkä tekijät vaikuttavat eniten siihen, että asumisyksiköt tuntuvat viihtyisiltä ja kodinomaisilta?

3. Teknologia

Missä tilanteissa teknologia voisi helpottaa arkea tai lisätä turvallisuuden tunnetta?

Kaarinan vanhusneuvosto keskusteli Varhan ikääntyneiden asumispalveluihin liittyvistä teemoista ja vastasi annettuihin kysymyksiin yhdessä.

Kaarina-
strategian
toteutuminen

Kaarina edistää hyvinvointia.

Liitteet

-

Oheismateriaali

-

Esittelijä

Riitta-Liisa Lehtonen

Päätösehdotus

Kaarinan vanhusneuvosto keskustelee ikääntyneiden asumispalveluihin liittyvistä teemoista yhdessä ja vastaa annettuihin kysymyksiin.

Käsittely

Vanhusneuvosto keskusteli annetuista teemoista.

1. Arki, sisältö ja laatu

Mitkä asiat ovat ikääntyneen asiakkaan näkökulmasta keskeisiä hyvän arjen kannalta asumispalveluissa?

- asumispalveluiden tulee sijaita lähellä muita ihmisiä
- henkilökuntaa tulee olla riittävästi
- henkilökunnan hyvä perehdyttäminen kohtaavaan asiakaspalveluun (asiakkaat ja omaiset)
- asiakkaiden tulee pystyä kommunikoimaan omalla kielellä ja kokea tulleen kuulluksi
- kirjaamisten päällekkäisyyttä tulisi välttää
- hoitajilla tulee olla riittävä kielitaito ja ammattisanaston ymmärrys
- asiakkailla tulee olla säännöllinen mahdollisuus ulkoiluun
- riittävästi virkistystoimintaa yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa

2. Viihtyvyys ja ympäristö

Mitkä tekijät vaikuttavat eniten siihen, että asumisyksiköt tuntuvat viihtyisiltä ja kodinomaisilta?

- huoneissa tulee olla riittävästi tilaa ja mahdollisuus tuoda omia tavaroita
- asumispalveluissa tulee olla yhteisiä tiloja, joissa voi harrastaa ja kohdata muita (tv, pöytäryhmät, lehdenlukupaikka, jne.)
- pariskunnille kahdenhengen huoneita tai mahdollisuus yhdistää kaksi huonetta yhteiseksi
- paikat, johon asumispalvelut perustetaan, tulisi sijoittaa ympäristöön, jossa on valmiiksi jo luonto lähellä ja mihin pääsee helposti nauttimaan kunnosta huolimatta
- esteettömät tilat

3. Teknologia

Missä tilanteissa teknologia voisi helpottaa arkea tai lisätä turvallisuuden tunnetta?

- Henkilökunnan aikaa menee paljon pelkkään kirjaamiseen/mittareiden seurantaan ja asiakkaiden kanssa vietettävä aika jää usein sen takia vähäiseksi. Voisiko tekoälyä hyödyntää kirjaamisessa, jotta asiakkaan kanssa olemiseen jäisi aikaa.
- liiketunnistus esim. kivun havaitsemiseen ja yölliseen liikkumiseen
- automaattivalaistus ja ovien aukaisu

Päätös 23 § Kaarinan vanhusneuvosto keskusteli ikääntyneiden asumispalveluihin liittyvistä teemoista yhdessä ja vastasi annettuihin kysymyksiin käsittelytekstin mukaisesti.

Ote -

24 § Turun seudun vanhusneuvostojen yhteisen verkostotapaamisen suunnittelu

Diaarinumero KNA/161/00.02.04.05/2026

Tiivistelmä **Kaarinan vanhusneuvosto isännöi lokakuussa Turun seudun vanhusneuvostojen yhteistä verkostotapaamista Kaarinassa. Neuvosto suunnitteli tapaamisen sisältöä ja ohjelmaa.**

**Vanhusneuvosto
9.9.2026**

Valmistelija Osallisuuskoordinaattori Petra Jorasmaa, p. 5445186

Selostus asiasta Kaarinan vanhusneuvosto isännöi lokakuussa Turun seudun vanhusneuvostojen yhteistä verkostotapaamista Kaarinassa. Neuvosto suunnitteli tapaamisen sisältöä ja ohjelmaa.

Kaarina-
strategian
toteutuminen Kaarina edistää hyvinvointia.

Liitteet -

Oheismateriaali -

Esittelijä Riitta-Liisa Lehtonen

Päätösehdotus Vanhusneuvosto suunnittelee verkostotapaamisen ohjelmaa.

Käsittely Vanhusneuvosto suunnitteli verkostotapaamisen ohjelmaa ja sopi tilaisuuden käytännönjärjestelyistä. Sovittiin, että kaikki neuvoston jäsenet voivat halutessaan osallistua verkostotapaamiseen Kaarina-talolla to 22.10. klo 12.00 alkaen.

Päätös 24 § Vanhusneuvosto suunnitteli verkostotapaamisen ohjelmaa.

Ote -

25 § Vanhusneuvoston ajankohtaiset asiat 6/2026

Diaarinumero KNA/32/00.02.04.05/2026

Tiivistelmä **Vanhusneuvosto kävi läpi ajankohtaiset asiat**

**Vanhusneuvosto
9.9.2026**

Valmistelija Osallisuuskoordinaattori Petra Jorasmaa, p. 040 5445186

Selostus asiasta **1. Ulkoiluhaaste vanhusneuvostoilta**

Ulkoilu on yksinkertaisin keino pitää huolta omasta hyvinvoinnista – kaikenikäisillä. Silti asumispalveluiden piirissä olevilla ikäihmisillä ei ole tasavertaisia ulkoilumahdollisuuksia, eivätkä kaikki pääse ulos niin usein kuin haluaisivat. Samalla yli puolet asukkaista kokee yksinäisyyttä.

Ikäinstituutti haastaa Suomen vanhusneuvostojen jäsenet ulkoilemaan tukea tarvitsevien ikäihmisten kanssa **Vie vanhus ulos -kampanjan 7.–20.9.2026** aikana.

Osallistumisohjeet vanhusneuvostoilta:

- 1) Sopikaa ulkoiluhetkestä hoivakodin kanssa.
- 2) Ilmoittakaa toteutuneet ulkoilukerrat kampanjasivuille ke 23.9. klo 12 mennessä. Jos hoivakoti on aktiivisesti mukana kampanjassa, he voivat ilmoittaa toteutuneet ulkoilukerrat osana omia ulkoilukertojaan.
- 3) Halutessanne voitte kutsua päättäjiä tai paikallismediaa mukaan ulkoiluhetkeen.

Muistutamme, että suuri joukko ulkoiluseuraa kaipaavia iäkkäitä asuu itsenäisesti omissa kodeissaan, ilman säännöllisiä palveluja. Usein jo pelkästään toisen ihmisen läsnäolo riittää luomaan turvallisuuden tunnetta ja rohkaisee lähtemään ulos. Kampanjaan voi osallistua myös ulkoilemalla kotona asuvan ulkoiluseuraa kaipaavan läheisen tai tuttavien kanssa.

2. Vanhustenviikkoa vietetään 5.-11.10.2026 teemalla 'Arjen kohtaamiset'
Kaarinassa on vanhustenviikolla tarjolla monenlaista ohjelmaa. Neuvosto kävi läpi vanhustenviikolle suunniteltua ohjelmaa ja keskusteli, voisiko vanhusneuvosto näkyä viikon aikana jollakin tavoin.

Kaarina-
strategian
toteutuminen Kaarina edistää hyvinvointia

Liitteet -

Oheismateriaali -

Esittelijä Riitta-Liisa Lehtonen

Päätösehdotus Vanhusneuvosto merkitsee asian tiedoksi.

Päätös 25 § Vanhusneuvosto merkitsi asian tiedoksi ja päätti,

1. ettei vanhusneuvosto osallistu tänä vuonna neuvostona Vie vanhus ulos - haasteeseen ja,
2. että vanhusneuvosto kerää ikäihmisiltä vanhustenviikolla ke 7.10. klo 12-14 Kaarina-talolla haastattelukysymyksiä kaupunginjohtajaehdokkaille järjestettävää paneelikeskustelua varten.

Ote -

26 § Vanhusneuvoston ilmoitusasiat 6/2026

Diaarinumero KNA/34/00.02.04.05/2026

Tiivistelmä **Vanhusneuvosto kävi läpi ilmoitusasiat.**

**Vanhusneuvosto
9.9.2026**

Valmistelija Osallisuuskoordinaattori Petra Jorasmaa, p. 040 5445186

Selostus asiasta **1. Kuulumiset Varhan vanhusneuvostosta 21.8.2026**
Riitta-Liisa Lehtonen kertoi kuulumiset Varhan vanhusneuvostosta 21.8.2026

2. Maakuntien tilakeskuksen kysely

Maakuntien tilakeskus julkaisi kesäkuussa ikäihmisten ja vammaisten asumispalveluiden konseptisuunnitelman hyvinvointialueiden käyttöön. Konseptissa on kuvattu nk. hybridiyksikkö. Hybridiyksikkö tarkoittaa, että siihen voidaan sijoittaa ympärivuorokautisen hoivan ja yhteisöllisen asumisen asukkaita hyvinvointialueiden käyttöön.

Maakuntien tilakeskus toivoo vanhusneuvostoilta palautetta erityisesti konseptisuunnitelman toiminnalliseen tilakaavioon (Liite 13). Palaute annetaan erillisen kyselynlinkin kautta. Linkki toimitetaan erikseen neuvoston jäsenille. Mikäli jäsenillä on mahdollisuus tutustua konseptisuunnitelmaan (Liite 14) laajemmin, voi palautteen antaa saman kyselyn kautta.

Vastausaikaa kyselyyn on 31.10. asti. Kyselyyn voi antaa yksilö- tai ryhmävastauksen. Kyselyyn vastaaminen on nimetöntä.

Kaarina-
strategian
toteutuminen Kaarina edistää hyvinvointia.

Liitteet Asumispalveluiden konsepti hybridiyksikön toiminnallinen tilakaavio
Liite 13/2026

Ikäihmisten ja vammaisten asumispalveluiden konsepti
Liite 14/2026

Oheismateriaali -

Esittelijä Riitta-Liisa Lehtonen

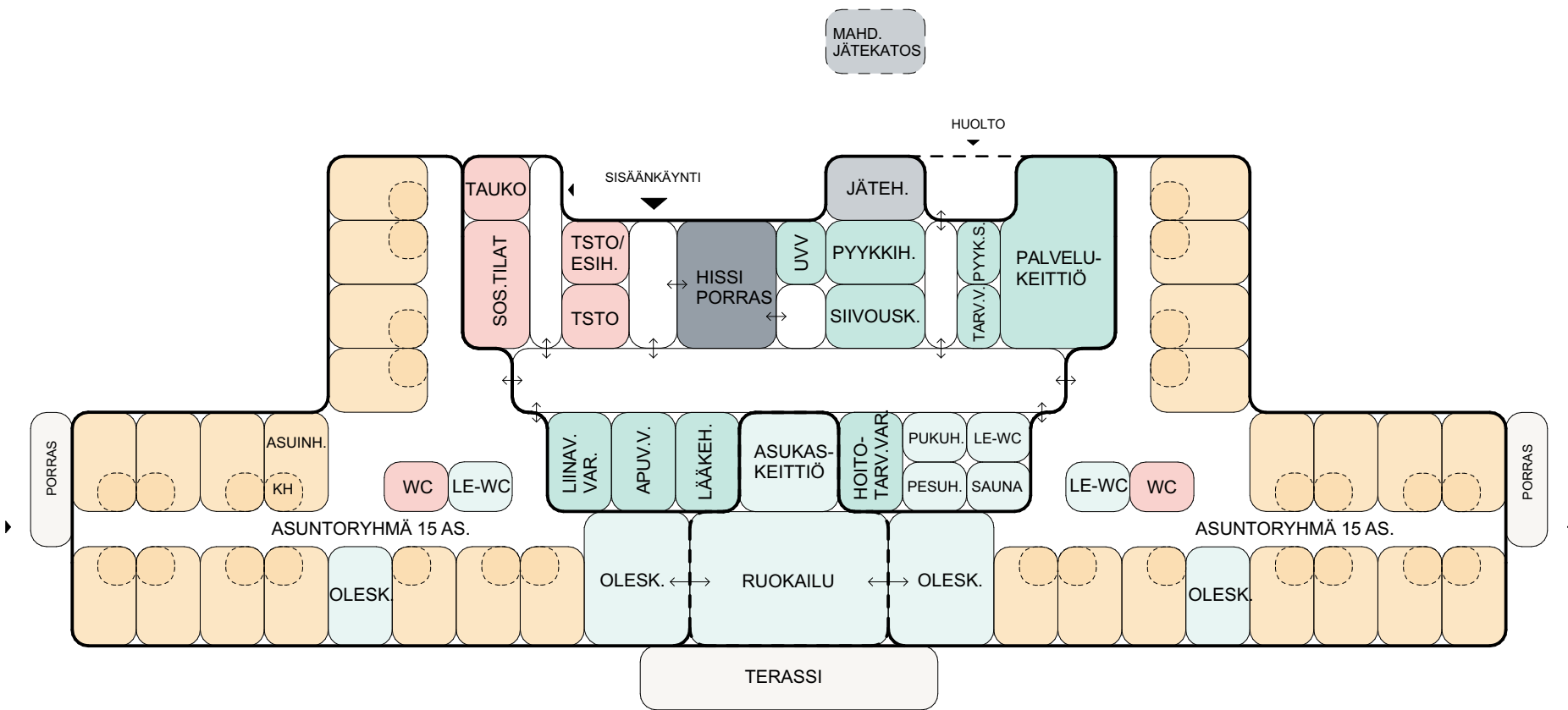
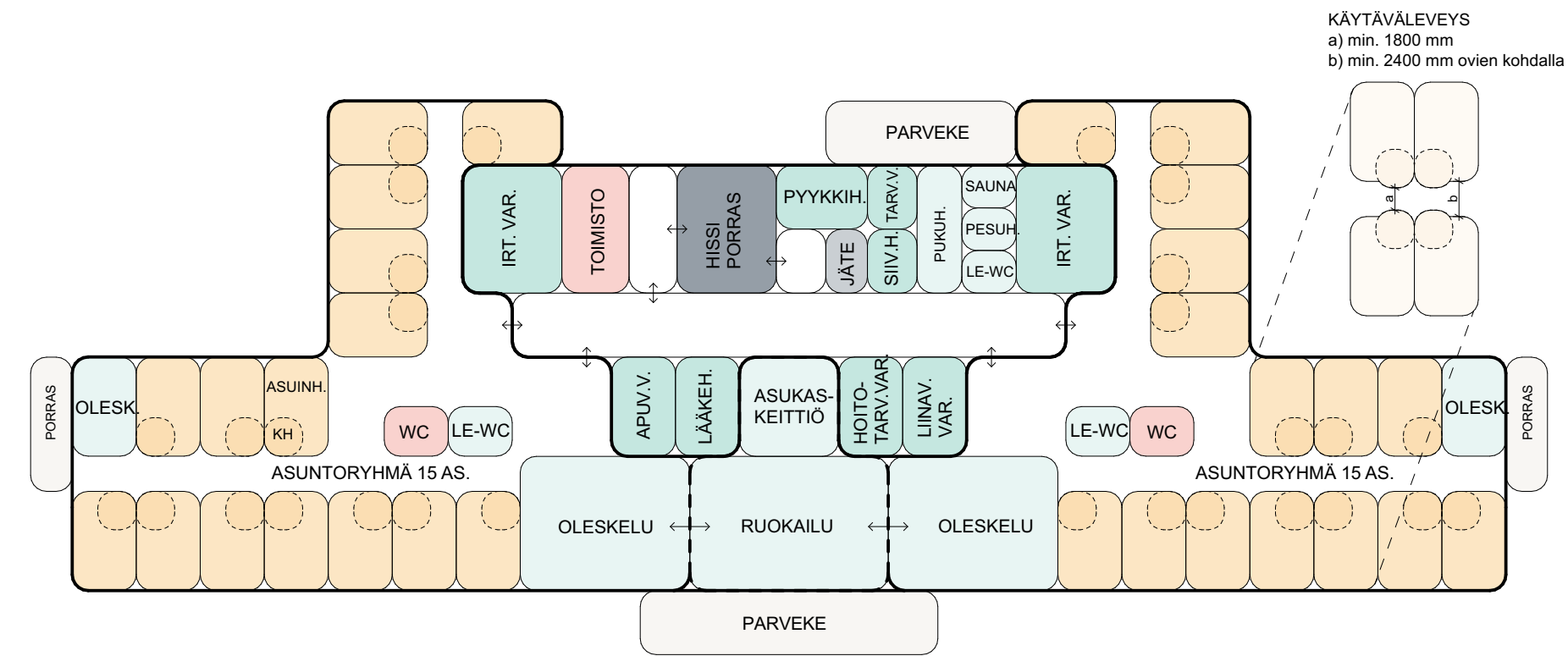
Päätösehdotus Vanhusneuvosto päättää merkitä ilmoitusasiat tiedoksi.

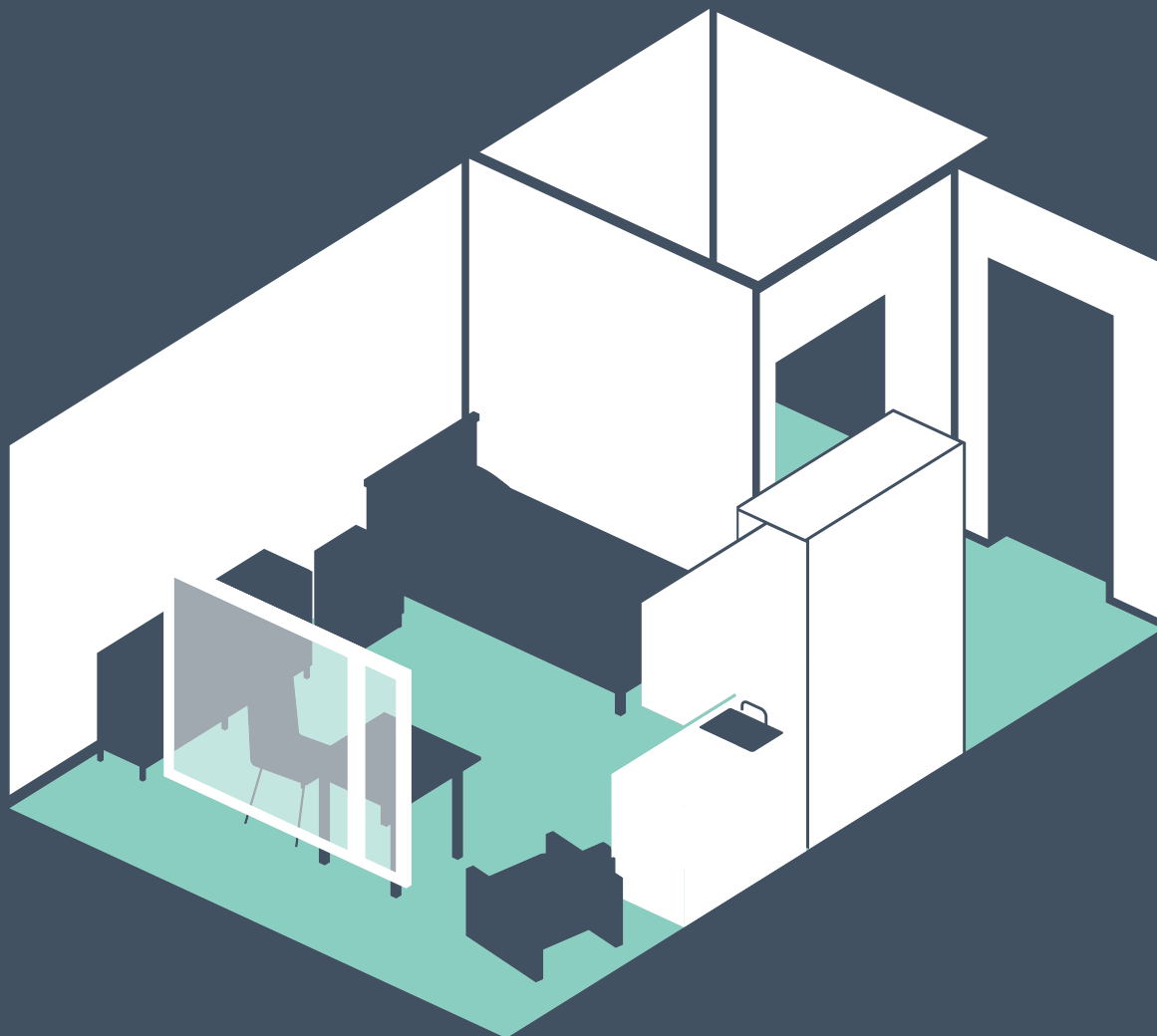
Käsittely 1. Puheenjohtaja kertoi Varhan vanhusneuvostossa 21.8.2026 käsitellyistä asioista.
2. Vanhusneuvosto vastasi yhdessä Maakuntien tilakeskuksen kyselyyn.

Päätös 26 § Vanhusneuvosto päättää merkitä ilmoitusasiat tiedoksi.

Ote -

ESIMERKKIASUMISYKSIKKÖ, TILAKAAVIO





Ikäihmisten ja vammaisten asumispalveluiden konsepti



Maakuntien tilakeskus

1. KONSEPTIN PERIAATTEET JA LÄHTÖKOHDAT	5
2. SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT	6
Toiminnalliset lähtökohdat ja tilavaatimukset	6
Ohjaava lainsäädäntö	7
Lupamenettely	8
Turvallisuus	9
Teknologiset ratkaisut	10
3. ASUNTO	11
Suunnittelun periaatteet	12
Esimerkkiasunto, hybridi 24-25 m ²	13
Asunnon tarkistuslista	15
4. HYBRIDIYKSIKÖN SUUNNITTELUSSA HUOMIOITAVAT ASIAT	16
Toiminnallinen periaate	16
Hybridiyksikön logistiikkakuvaukset	18
Esimerkkiyksikkö	19
Hybridiyksikön tilaohjelma	20
Asumisyksikön tarkistuslista	21
5. YHTEIS- JA TUKITILAT	22
Toimintakuvaukset ja esimerkkiratkaisut	22
6. YMPÄRISTÖN JA PIHAN SUUNNITTELUN PERIAATTEET	26
Suunnittelun periaatteet	27
Pihan toiminnot	28
Esimerkki piharatkaisusta	29
Pihasuunnittelun tarkistuslista	30
LIITTEET: TYYPPITILAKORTIT	30
Hybridiasunto VE1 24 - 25 m ²	31
Hybridiasunto VE2, 29 - 32 m ²	37
Asunnon kylpyhuone	43
Asukaskeittiö	48
Ruokailutila	53
Oleskelutila	58
Pyykinhuoltotila	63
Saunan pukutila	67
Asukassaunan pesuhuone	71
Asukassaunan löylyhuone	74

Tässä konseptissa esitetään ikäihmisten ja vammaisten asumispalveluiden konsepti, jota hyvinvointialueet voivat hyödyntää lähtötietona suunnittelussa. Kansallinen konsepti on laadittu hyvinvointialueiden käyttöön, ja konsepti ohjaa ikäihmisten ja vammaispalveluiden asumisyksiköiden toiminnallisia ja teknisiä ratkaisuja.

Kansallisesti yhtenäisellä lähtötietoaineistolla tehostetaan ja yhdenmukaistetaan hyvinvointialueiden asumispalveluiden tuottamista, parannetaan tilojen toiminnallista käytettävyyttä ja kustannustehokkuutta sekä tehostetaan hyvinvointialueiden tilankäyttöä.

Asumispalveluiden suunnitteluperiaatteet kuvataan ohjeessa tyyppitilas suunnitelmilla sekä tila- ja toimintakaavioilla. Tyyppitilojen sisältö on tuotettu yhteistyössä hyvinvointialueiden asumispalvelujen ja toiminnallisen suunnittelun asiantuntijoiden kanssa. Lähtötietoina on käytetty eri hyvinvointialueiden toteutettujen ja käynnissä olevien hankkeiden suunnitelmia, hyvinvointialueiden laatimia alueellisia konsepteja, suunnittelukonsulttien omaa referenssiaineistoa sekä kansallista ja kansainvälistä referenssi- ja tutkimusnäyttöä.

Tyyppitilojen suunnittelua ja asiantuntijayhteistyötä koordinoi ja ohjasi Maakuntien tilakeskus. Työskentely toteutettiin asiantuntijatyöpajoissa, joissa tutkittiin ja vertailtiin erilaisia ratkaisuja. Työpajatyöskentelyä täydennettiin sähköisin kyselyin. Työskentelyssä tunnistettiin alue- ja hankekohtaisia eroja asumispalvelujen toimintatavoissa ja toiminnan vaatimuksissa sekä käytetyissä suunnitteluratkaisuissa. Työpajoissa pyrittiin löytämään konsensus toimintaan ja sen vähimmäisvaatimuksiin, sekä tunnistamaan toiminnan kannalta hyviä vaihtoehtoisia suunnitteluratkaisuja. Keskustellen päädyttiin tässä ohjeessa esitettyihin, toiminnallisesti hyviksi koettuihin ja yleisesti käytössä oleviin suunnitteluratkaisuihin.

Työpajojen fasilitoinnit ja tyyppitilas suunnitelmat tuotti A-Insinöörit Rakennuttaminen Oy, A-Insinöörit Suunnittelu Oy ja ONE Architects Oy. Konseptin kaaviot ovat AINS Groupin laatimia. Konseptin tarkoituksena on luoda perusta hyvinvointialueiden tuleville rakennushankkeille tarjoamalla yhtenäiset lähtötiedot, periaatteet ja tarkistuslistat, joiden avulla voidaan varmistaa suunnittelun kansallisesti yhdenvertainen laatu ja toiminnallisuus. Lisäksi kansallinen konsepti edistää yhdenmukaisuutta eri hyvinvointialueiden välillä ja mahdollistaa ratkaisujen vertailun kansainvälisiin käytäntöihin. Konsepti ohjaa suunnittelun alkuvaihetta ja siinä tehtäviä valintoja. Varsinainen suunnittelu tehdään hyvinvointialueen omaan tarpeeseen konseptia hyväksi käyttäen.

Keskeiset käsitteet:

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen: Asumista yhteisöllistä toimintaa tarjoavassa esteettömässä ja turvallisessa hoiva- tai palvelukodissa tai vastaavassa asumisyksikössä, jossa henkilöllä on hänen tarpeitaan vastaava asunto, ja jossa hän saa ympärivuorokautisesti tarpeensa mukaisen hoidon, huolenpidon ja palvelut sekä toimintakykyä, osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävän toiminnan. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 finlex.fi)

Yhteisöllinen asuminen: Hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa henkilön hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto, ja jossa asukkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 finlex.fi)

Hybridiasuminen: Yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen toteuttaminen samaan rakennuskokonaisuuteen kuuluvissa tiloissa. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 finlex.fi)

Ikäihminen: Henkilö, joka on vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä, ja jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi taikka korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen johdosta. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 980/2012 finlex.fi)

Vammainen: Henkilö, jolla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisen yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Henkilö, joka tarvitsee vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämätöntä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä. (Valtioneuvoston asetus 27/2016 ja vammaispalvelulaki 675/2023)

1. KONSEPTIN PERIAATTEET JA LÄHTÖKOHDAT

Ikäihmisten ja vammaisten asumispalvelujen konsepti pohjautuu sosiaalihuoltolain mukaiseen hybridiyksikön toimintaperiaatteeseen, jonka mukaan yhteisöllistä asumista ja ympärivuorokautista palveluasumista voidaan toteuttaa samaan rakennuskokonaisuuteen kuuluvissa tiloissa. Lähtökohtana on, että asukkaan palvelutarpeen muuttuessa siirtyminen kevyemmästä yhteisöllisestä asumisesta ympärivuorokautiseen palveluasumiseen voidaan mahdollisuuksien mukaan toteuttaa ilman muuttoa toiseen asuntoon, turvaten asumisen jatkuvuus ja kodinomaisuus.

Hybridiyksikön valinta perustui hyvinvointialueiden tarpeeseen vastata ikäihmisten ja vammaisten asumisen moninaiseen ja usein vaikeasti ennakoitavaan palvelukysyntään. Työpajoissa asuntotyyppiä valittiin hybridimallinen asunto, mikä johti ratkaisun toteuttamiseen myös yksikkötasolla. Keskeisenä tavoitteena oli kehittää kokonaisuus, joka mahdollistaa käyttö- ja muuntojoustavuuden sekä tukee asumisen jatkuvuutta palvelutarpeiden muuttuessa. Lisäksi hybridiyksikköä puolsi tavoite säilyttää vuokrataso kohtuullisena ja varmistaa kustannustehokkuus pitkällä aikavälillä.

Hankkeessa laadittiin selkeä ja yhtenäinen ikäihmisten ja vammaisten asumispalveluiden konsepti, joka toimii valtakunnallisena ohjeena hyvinvointialueiden asumispalveluhankkeiden suunnittelussa. Konsepti huomioi hyvinvointialueiden erilaiset tarpeet, toimintamallit ja resurssit sekä tarjoaa sovellettavat toiminnalliset, tilalliset ja tekniset lähtökohdat eri kokoihin hankkeisiin. Tavoitteena on varmistaa, että tilaratkaisut vastaavat nykypäivän vaatimuksia tukemalla asiakkaiden hyvinvointia, osallisuutta ja toimintakykyä, henkilöstön sujuvaa työskentelyä ja jaksamista sekä palvelujen kustannus- ja tilatehokkuutta. Samalla korostetaan tilojen käyttö- ja muuntojoustavuutta sekä huomioidaan turvallisuus, esteettömyys ja teknologian kehittyminen osana tulevaisuuden asumispalveluita.

Konseptin sisältöä havainnollistetaan esimerkkiratkaisulla, jotka perustuvat toiminnallisesti, tilallisesti ja taloudellisesti perusteltuun asumisyksikköön. Suunnitelmassa esitetään asumisyksikön tilaohjelma ja pohjakaavio, asuntokohtaiset malliratkaisut sekä keskeisten yhteiskäyttötilojen tyyppisuunnitelmat. Tyyppitilakorteissa kuvataan tilojen toiminta, mitoitus, sijoittelu ja talotekniikan vaatimukset yksityiskohtaisemmalla tasolla. Esimerkkiratkaisut toimivat hyvinvointialueiden hankkeissa sovellettavina malleina, joita kehitetään ja tarkennetaan hankekohtaisessa jatkosuunnittelussa.

Asumispalveluiden konseptin hengeksi työpajatyöskentelyssä tiivistettiin:

Toimiva, muuntojoustava ja viihtyisä asuinympäristö, joka on taloudellisesti harkittu ja ympäristönä turvallinen.

2. SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

Toiminnalliset lähtökohdat ja tilavaatimukset

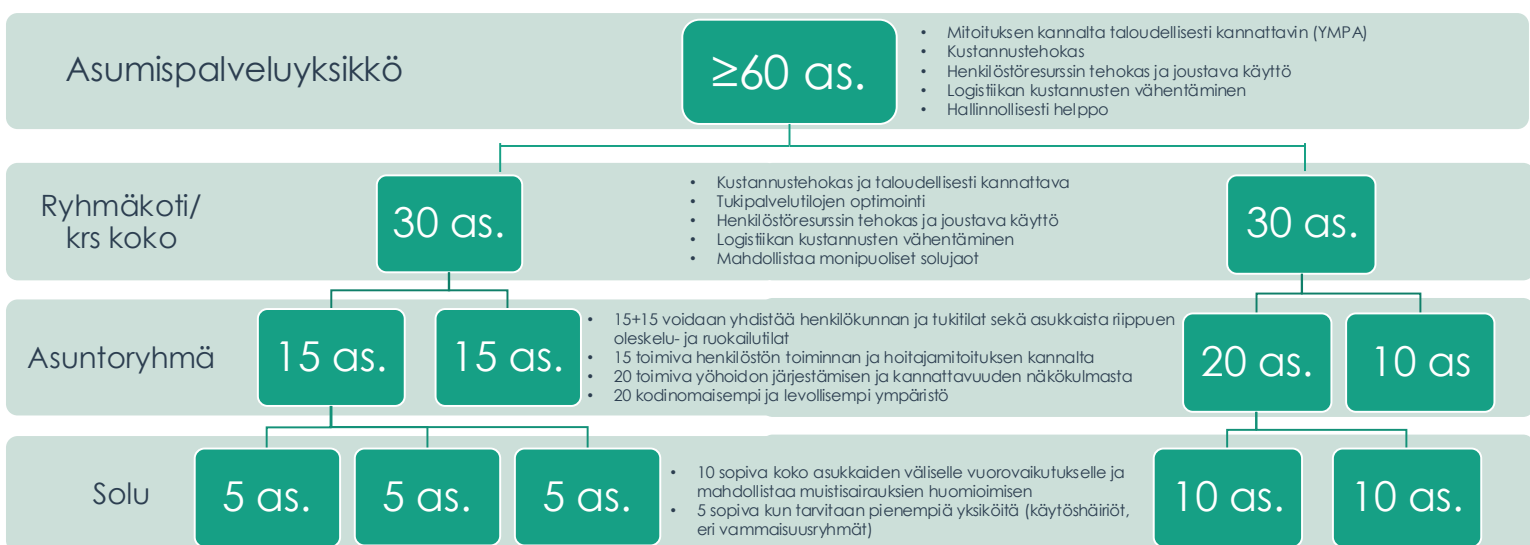
Konseptin lähtökohtana oli ikäihmisille ja vammaisille soveltuva asumispalveluyksikkö, joka mahdollistaa sekä ympärivuorokautisen palveluasumisen että yhteisöllisen asumisen. Hybridiyksikön perusrakenteena on käytetty 30 asukkaan kerroskohtaista ryhmäkotia, sillä kyseinen ryhmäkotikoko tukee toiminnan ja talouden tasapainoa sekä mahdollistaa henkilöstöresurssien tehokkaan ja joustavan käytön (Kuva 1).

Hybridiyksikössä on huomioitu ikäihmisten ja vammaisten asumisen tarpeet. Molempien asiakasryhmien asumisessa korostuvat esteettömyys, turvallisuustekijät sekä vaihteleva avun ja hoivan tarve. Ikäihmisten ja vammaisten asumisen tarpeet eroavat toisistaan asukkaiden iän ja toimintakyvyn sekä asumisen keston osalta.

Noin 30 asukkaan kokonaisuus soveltuu hyvin jaettavaksi pienempiin asuntoryhmiin, jolloin henkilökunnan tilat ja tukitilat voidaan järjestää tilatehokkaasti. 15 asukkaan asuntoryhmä on toimiva henkilöstömitoituksen ja 20 yöhoidon järjestämisen näkökulmasta. Asuntoryhmät voidaan edelleen jakaa pienempiin soluihin, esimerkiksi viiden tai 10 hengen soluihin. Viiden asukkaan solut sopivat eri vammaisuusryhmille ja 10 asukkaan solut mahdollistavat esimerkiksi ikäihmisten muistisairauksien huomioimisen.

Asumukset on tarkoitettu ensisijaisesti asumiseen. Yhteiset toiminnot sijoittuvat erillisiin yhteiskäyttötiloihin, kuten ruokailu- ja oleskelutiloihin sekä peseytymis- ja huoltotiloihin. Lisäksi hybridiyksikön toiminnan kannalta tärkeille tukitoiminnoille on varattu omat tilat, kuten lääke-, varasto-, siivous-, jäte- ja henkilökunnan tilat.

Yhteisöllisen ja ympärivuorokautisen asumisen sekä ikäihmisten ja vammaisten asumisen tilaratkaisuissa on runsaasti yhteisiä piirteitä, minkä vuoksi tiloja ei kaikilta osin ole eriytetty, vaan niissä hyödynnetään yhteisiä, konseptin mukaisia ratkaisuja. Asiakasryhmien erityistarpeet ja erot tulee kuitenkin huomioida suunnittelussa, ja hyvinvointialueen ohjaus on keskeisessä roolissa lopullisten ratkaisujen varmistamisessa.



Kuva 1 Hybridiyksikön koko

Ohjaava lainsäädäntö

Asumispalveluja tuottaessa tulee huomioida oheisessa luettelossa esitetyt ikäihmisten ja vammaisten asumista koskevat lait ja asetukset sekä lisäksi aina kyseistä hanketta ohjaavat vaatimukset.

Suomen perustuslaki:

- 6§ Yhdenvertaisuus
- 7§ Oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen
- 10§ Yksityiselämän suoja
- 19§ Oikeus sosiaaliturvaan

Laki hyvinvointialueesta (611/2021):

- 32 § Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet (vanhus- ja vammaisneuvosto)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021):

- 8§ Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014):

- 21 b § Yhteisöllinen asuminen
- 21 c § Ympäri vuorokautinen palveluasuminen
- 46 c § Yhteisöllinen asuminen ja ympäri vuorokautinen palveluasuminen samassa rakennuskokonaisuudessa
- 30 § Keskeiset periaatteet

Vammaispalvelulaki 675/2023

- 18 § Asumisen tuki

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012):

- 14 § Pitkäaikaisen hoidon ja huolenpidon toteuttamista ohjaavat periaatteet sekä läkkäille avio- ja avopuolisille on järjestettävä mahdollisuus asua yhdessä.
- 20 § henkilöstö
- 22 § Toimitilat

Valtioneuvoston asetus vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta (27/2016):

- 19 artikla Eläminen itsenäisesti ja osallisuus yhteisössä
- 23 artikla Kodin ja perheen kunnioittaminen

Sovellettava rakentamissääntely: Rakentamislaki ja asetukset:

Rakentamislaki (751/2023), 4 luku

Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä (241/2017)

Ympäristöministeriön asetus asuin-, majoitus- ja työtiloista (631/2024)

Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta (848/2017)

Ympäristöministeriön asetus rakennuksen käyttöturvallisuudesta (1007/2017)

Mikäli hankkeelle haetaan ulkopuolista rahoitusta, tulee eri rahoituslähteiden edellytykset huomioida sekä toteutuksessa että aikataulussa. Eri tahojen ohjeet ja vaatimukset otetaan huomioon niiden omien ehtojen mukaisesti, ja mahdolliset poikkeamat tähän ohjeeseen tulee tunnistaa. Tässä konseptissa ei ole huomioitu kaikkia eri tahojen vaatimuksia eikä koottu kaikkea muualla laadittua tai esitettyä suunnitteluaineistoa.

Rakentamislupaan liittyvät asiat

Asemakaavan perusteella valitaan tontti sijainniltaan tarkoituksenmukaiselta alueelta siten, että se palvelee ikäihmisten ja vammaisten asumista sekä huomioi ympäröivän alueen palvelut ja saavutettavuuden. Tontin valinnassa arvioidaan myös palvelutoiminnan mahdollinen laajentuminen, alueen pitkän aikavälin kehitys sekä hankkeen sopeutuminen rakennettuun ympäristöön. Mahdolliset kaavamuutostarpeet huomioidaan suunnitteluajataulussa, ja poikkeamistarpeista neuvotellaan viranomaisten kanssa jo ennen tontin hankintaa tai varaamista. Pohjatutkimusten tulee olla käytettävissä kustannusarvioinnin tueksi, sillä rakennuspaikan maaperä ja maastonmuodot vaikuttavat merkittävästi rakentamisen kokonaiskustannuksiin.

Asumispalveluiden luvanvaraisuus ja siihen liittyvät vaatimukset määritellään aina raskaimman kohderyhmän mukaan, sillä tämä asettaa lähtökohdat rakennuksen koko elinkaaren aikaisille vaatimuksille. Vanhusten ympärivuorokautinen asuminen voi ajan myötä painottua yhä vaativampaan hoivaan, jopa saattohoitokodin kaltaiseen toimintaan. Vammaisten palveluasumisessa lupa- ja mitoitusvaatimukset määräytyvät erityisesti vaikeasti liikkuvien käyttäjien tarpeiden perusteella.

Rakennuksen muuntojoustavuus määrittää sen, missä määrin asumismuotoja voidaan elinkaaren aikana muuttaa esimerkiksi yhteisöllisestä asumisesta ympärivuorokautiseen hoivaan. Rakentamislupa pyritään mitoittamaan siten, että se mahdollistaa rakennuksen elinkaaren aikaiset muutokset ja peruskorjaukset ilman merkittävää tarvetta asukkaiden siirtämiselle, mikä on erityisen tärkeää pitkäaikaisessa vammaisten asumisessa.

Käyttöturvallisuus

Ikäihmisten ja vammaisten asumispalvelujen suunnittelussa keskeistä on tilojen käyttö- ja henkilöturvallisuuden varmistaminen. Tämä edellyttää kokonaisvaltaista tarkastelua, jossa huomioidaan rakennuksen kuorisuojaus, tarkoituksenmukainen kulunhallinta sekä ikkunoiden ja tuuletusikkunoiden rakenteet siten, etteivät ne mahdollista hallitsematonta poistumista tai putoamisvaaraa. Ikkunoissa käytetään integroitua sälekaihdinjärjestelmää kääntönupilla ilman roikkuvia naruja. Tilojen mitoituksen tulee mahdollistaa esteetön liikkuminen, avustaminen ja turvallinen toiminta. Turvallista hahmottamista ja kulkemista tuetaan selkeillä visuaalisilla yhteyksillä tilojen välillä sekä pinnoissa, kalusteissa ja varusteissa käytettävillä kontrastieroilla. Lattiamateriaalien tulee olla tasaisia ja luistamattomia, ja märkätiloissa sekä käytävillä on varustuksena oltava tukikaiteet ja käsiyohteet. Lisäksi yhteistiloihin sijoitetaan riittävät käsienpesupisteet hygienian varmistamiseksi, ja kalusteisiin toteutetaan tarvittavat lukitukset turvallisen käytön takaamiseksi.

Kulunvalvonnan ja lukituksen huomioiminen suunnittelussa

Tilojen käyttöä ja turvallisuutta ohjataan ovien ja lukituksen avulla. Kulkalueet erotellaan asukkaille, henkilökunnalle, vierailijoille ja huollolle. Lähtökohtana on valvottu aluejako, jota voidaan täydentää kulunvalvonnalla, kameravalvonnalla, ovipuhelinjärjestelmillä sekä henkilökunnan keskitetyllä ovienhallinnalla. Kulkuoikeuksia ja aukioloaikoja voidaan rajata aikaohjauksella henkilöstön määrän ja työvuorojen mukaan.

Rakennus voidaan jäsentää lukituksella ulompaan ja sisempään vyöhykkeeseen. Kustannuksia hallitaan rajaamalla sähkölukittujen ovien määrää. Tämä saavutetaan minimoimalla vyöhykkeiden väliset ovet, jolloin myös sähkölukkojen kokonaismäärä pysyy rajattuna.

Oviympäristöjen suunnittelussa huomioidaan toimivuus, selkeys ja selkeä opastus. Ovien tulee täyttää paloturvallisuus- ja esteettömyysvaatimukset, ja poistumisreiteillä niiden on aina oltava avattavissa. Tilat ovat pääosin lukittavia, ja mekaanista lukitusta suositetaan siellä, missä avainten hallinta on tarkoituksenmukaista. Kulkemista voidaan ohjata myös koodilukoilla, esimerkiksi omaisia varten.

Henkilökunnalla on oltava mahdollisuus hallita lukituksia ja kulkuoikeuksia keskitetyn avainhallinnan kautta. Avainsuunnittelu ja lukitussarjoitus tehdään yhteistyössä henkilökunnan kanssa, huomioiden kopiosuojaus, muuntojoustavuus ja laajennettavuus. Lisäksi järjestelmään varataan häiriötilanneavain, joka turvaa pääsyn kriittisiin tiloihin vikatilanteissa. Ovipuhelinjärjestelmän soitonohjaus määrittää hankekohtaisesti vähintään kerros- ja tarvittaessa asuntoryhmittäin.

Paloturvallisuus

Asumispalvelujen paloturvallisuus käsitellään lupavaiheessa yhteistyössä viranomaisten kanssa, ja suunnittelussa noudatetaan alueellisia ohjeita ja tulkintoja. Pelastuslaitoksen kanssa voidaan käydä ennakkoneuvottelu jo luonnossuunnitteluvaiheessa keskeisistä ratkaisuista.

Asunnot rinnastuvat lähtökohtaisesti joko asuinrakennusten asuntoihin tai hoitolaitosten majoitustiloihin. Asunnoissa ja yhteistiloissa edellytetään usein automaattista sammutusjärjestelmää, mikä tulee huomioida tilavarauksissa ja teknisten tilojen mitoituksessa. Hybridiasumiseen liittyvät paikalliset tulkinnat voivat aiheuttaa jonkin verran kohdekohtaisia eroja.

Rakennuksen massoittelessa on huomioitava palon rajaamisen mahdollisuudet. Palo-osastoinnit suunnitellaan kohdekohtaisesti, ja niiden toteutus tulee huomioida jo luonnosvaiheessa, myös taloudellisesta näkökulmasta. Poistumiseen ja pelastamiseen kiinnitetään erityistä huomiota, sillä asukkaiden toimintakyky vaikuttaa pelastamistapaan ja pelastustoiminnan vasteaikaan. Poistumisturvallisuusselvitys laaditaan hankkeen varhaisessa vaiheessa.

Ikäihmisten ja vammaisten asumispalvelujen suunnittelussa hyödynnettävän teknologian tarkoitus on tuottaa yksilöllistä ja turvallista hoivaa. Teknologian avulla voidaan vapauttaa henkilökunnalle aikaa asukkaan kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle. Teknologian tulisi olla mahdollisimman automaattista ja huomaamatonta sekä mahdollistaa asiakaskohtaiset ratkaisut. Teknologian tulee lisätä turvallisuutta ja toiminnan tehokkuutta tuottamalla tietoa ajantasaisesti ja validisti.

Digitaalisia ratkaisuja, kuten valvonta- ja viestintäjärjestelmiä, voidaan sijoittaa monipuolisesti eri tiloihin siten, että ne tukevat nopeaa reagointia asukkaiden tarpeisiin myös silloin, kun henkilöstö ei ole fyysisesti asukastilojen läheisyydessä. Teknologisten ratkaisujen merkitys korostuu jatkuvasti ja tulee entisestään kasvamaan tulevaisuudessa.

Teknologisissa ratkaisuissa korostuvat toimintavarmuus sekä mahdollisuus eri teknologioiden yhteensovittamiseen. Asumispalvelujen suunnittelussa voidaan huomioida seuraavat teknologiat:

Kommunikaatioteknologiat esim.

- o Hoivakäyttöiset mobiili- ja älylaitteet
- o Ryhmä- ja yhteistoiminnan tiloissa langaton äänensiirtojärjestelmä (induktiosilmukka)
- o Ryhmä- ja yhteistoiminnan tiloissa tarvittavat AV- ja äänentoistojärjestelmät

Lääkehoitoa tukevat teknologiat esim.

- o Lääkerobotti/ älydosetti

Turvallisuusteknologia esim.

- o Tilojen ovissa kulunhallinta elektromekaanisella/älylukituksella
- o Kiintokalusteiden elektromekaaninen lukitus
- o Paikantava hoitajakutsu- ja/ tai henkilöturvajärjestelmä, tarvittaessa puheyhteydellä
- o Liikesensoreihin perustuva valvontajärjestelmä

Hoitotyön ja johtamisen teknologia esim.

- o Kiinteistön sisäinen verkko

Toimintakykyä tukeva teknologia esim.

- o Hoivakäyttöiset mobiili- ja älylaitteet

Älykäs talotekniikka esim.

- o Liiketunnistimella toimiva yövalaistus
- o Dynaaminen/ älyvalaistus
- o Langaton Internet-yhteys (WLAN)
- o Asunnon sähkön ja vedentulon hallinta asunnon ulkopuolelta
- o Turvakytkimet asukaskeittiöiden liesissä ja uuneissa
- o Kosteusvahdit kylmälaitteille ja astianpesukoneille

3. ASUNTO

Toiminnan kuvaus

Asunto on asukkaan omassa käytössä oleva tila, koti, jossa asukas viettää mahdollisimman kodinomaista elämää. Asunnossa asukas lepää ja tekee päivittäiset perustoiminnot, kuten peseytyminen, WC-käynnit ja pukeutuminen, itsenäisesti tai avustettuna. Asukas voi valmistaa ruokaa ja ruokailla asunnossa. Asunnossa asukas tapaa läheisiään, voi katsella tv:tä, kuunnella radiota/musiikkia ja käyttää omia äly- ja mobiililaitteitaan. Läheinen voi myös yöpyä asunnossa. Asukas voi käyttää haluamiaan kotiin tuotavia ja etäpalveluja mm. etähoiva ja kutsua apua tarvitessaan. Asukas voi sisustaa asuntoa omilla kalusteilla, tekstiileillä ja kuvilla.

Osassa asuntoja huomioidaan puolisoiden yhdessä asuminen siten, että kaksi vierekkäistä asuntoa on yhdistettävissä asuntojen välissä olevan oven avulla yhtenäiseksi asunnoksi. Osassa asuntoja huomioidaan bariatriset* asukkaat ja osassa asuntoja asukkaan mahdollisuus siirtyä asunnosta suoraan ulos esimerkiksi parvekkeelle tai piha-alueelle. Osassa vammaisten käyttöön tulevista asunnoista huomioidaan kattokiinnitteisen potilasnostimen käyttö.

Asunnossa huomioidaan asukkaan turvallisuus, itsenäinen selviytyminen, itsemääräämisoikeus, sosiaaliset tarpeet ja osallistumismahdollisuudet sekä vaihteleva avun ja hoivan tarve. Asuntoon kuuluu asuinhuone, eteinen, kylpyhuone ja keittotila. Asunto on esteetön ja asukas voi liikkua ja toimia asunnossaan pyörätuolilla tai muuta liikkumisen apuvälinettä käyttäen (ovien aukaisu, ruokailu, keittiötoiminnot). Kaatumisten ehkäisyn näkökulmasta myös yöaikainen liikkuminen sängystä kylpyhuoneeseen on turvallista. Asunnossa on säilytystilaa asukkaan omille tavaroille, käyttö- ja liinavaatteille sekä hoito- ja hygieniatarvikkeille. Osa asukkaista voi säilyttää omat lääkkeensä asunnossa. Myös apuvälineille on vapaata lattiatilaa ja säilytystilaa. Asuntoon asennetaan tarvittavat turvajärjestelmät. Asuntoon asennetaan paikantava hoitajakutsu- ja henkilöturvajärjestelmä asukkaan turvarannekkeella tai -napilla.

Näkymä asunnosta ohjataan mahdollisuuksien mukaan kohti luontoa. Häikäisevän päivänvalon määrä on säädettävissä ja vuorokausirytmien tukemiseksi asunto voidaan hämärtää yöksi. Asunnon voi tuulettaa turvallisesti. Lämpötila on asuntokohtaisesti säädettävissä ja lämpötila voidaan tarvittaessa asettaa vain henkilökunnan toimesta.

Asukkaalla on mahdollisuus nähdä ikkunasta ulos myös sängyllä makuulla ollessa. Kaatumisen ehkäisyn näkökulmasta suosituksena on kylpyhuoneen oven avautuminen asuinhuoneeseen, jolloin asukkaalla on visuaalinen yhteys sängystä kylpyhuoneen ovelle. Viihtyisyyden ja kalustettavuuden näkökulmasta, kylpyhuoneen ovi voi vaihtoehtoisesti avautua asunnon eteiseen. Asunnon kalustejärjestystä voidaan muuttaa siten, että sänky on seinän vieressä tai sängyn pääty on seinää vasten. Hoitosängyn lisäksi asunto voidaan kalustaa asukkaan omilla irtokalusteilla esimerkiksi noja- tai keinutuolilla, kahden hengen pöytäkalustolla ja lipastolla.

Asunnossa mahtuu tekemään siirtymiset ja hoivatoimet yhden tai kahden henkilön avustamana sekä käyttämään siirrettävää potilasnostinta. Hoivasängyn ollessa sängyn pääty seinää vasten, tarvitaan sängyn sivuilla 800–1000 mm vapaata tilaa, jotta hoivahenkilökunta pääsee sängyn molemmille puolille tekemään tarvittavat hoivatoimenpiteet. Asukas voidaan tarvittaessa

*Bariatrinen = merkittävä tai sairaalloinen lihavuus
BMI ≥ 40

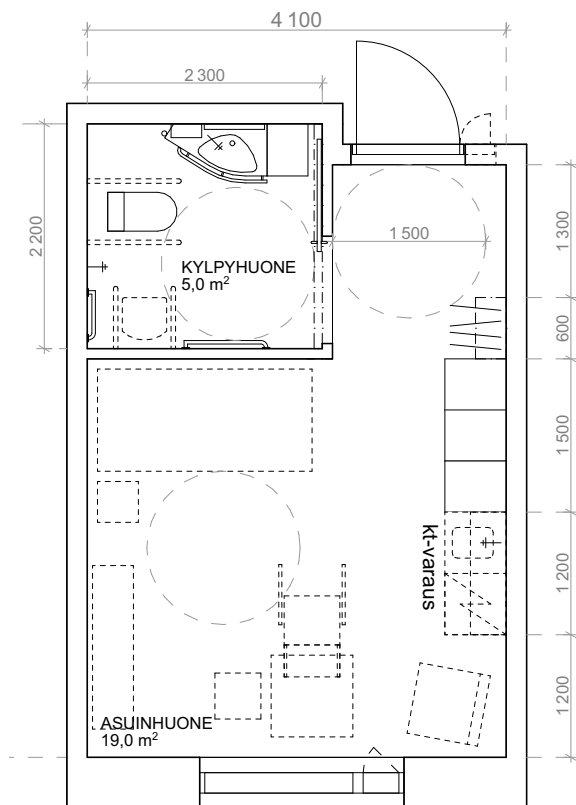


Suunnittelun periaatteet

Konseptissa hybridiyksikön periaatteita havainnollistetaan kahdella hybridiasunnon tyyppiratkaisulla, joissa yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen tarpeet painottuvat eri tavoin. Suunnitelmassa esitetään kaksi asuntokokoluokkaa (VE1 ja VE2) ja yhteensä viisi pohjaratkaisuvaihtoehtoa. Asuntojen pinta-alat ovat ehdotettuja minimikokoja, joita tulisi alittaa vain perustellusta syystä.

Noin 24 m²:n hybridiasunto (Kuvat 2 ja 4) vastaa erityisesti hybridiyksikön perusvaatimuksiin. Asunnossa on riittävä ovileveys hoivasängyn liikkumiselle, minikeittiövaraus ja tila ruokailulle, lukittava säilytyskaluste hoitotarvikkeille sekä mahdollisuus omaisen yöpymiseen. Tila mahdollistaa turvalliset siirtymiset ja hoivatoimet yhden tai kahden avustajan kanssa sekä siirrettävän potilasnostimen käytön. Lisäksi sähköt ja vedentulo voidaan katkaista asunnon ulkopuolelta.

Kuva 2 Noin 24 neliön hybridiasunto (VE1.2), jossa kylpyhuoneen ovi avautuu eteiseen.

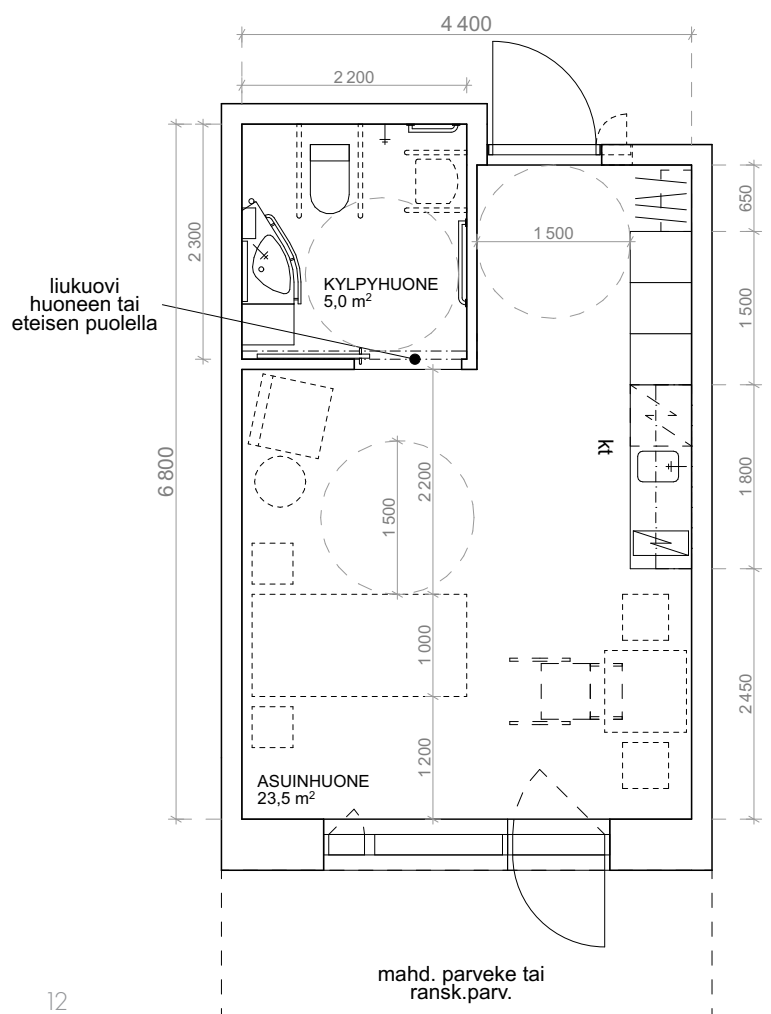


Noin 30 m²:n hybridiasunto (Kuva 3) tukee laajemmin yhteisöllistä asumista ja itsenäisempää arkea. Asunnosta on suora yhteys parvekkeelle tai piha-alueelle, ja keittotila mahdollistaa ruoanlaiton sekä ruokailun asunnossa.

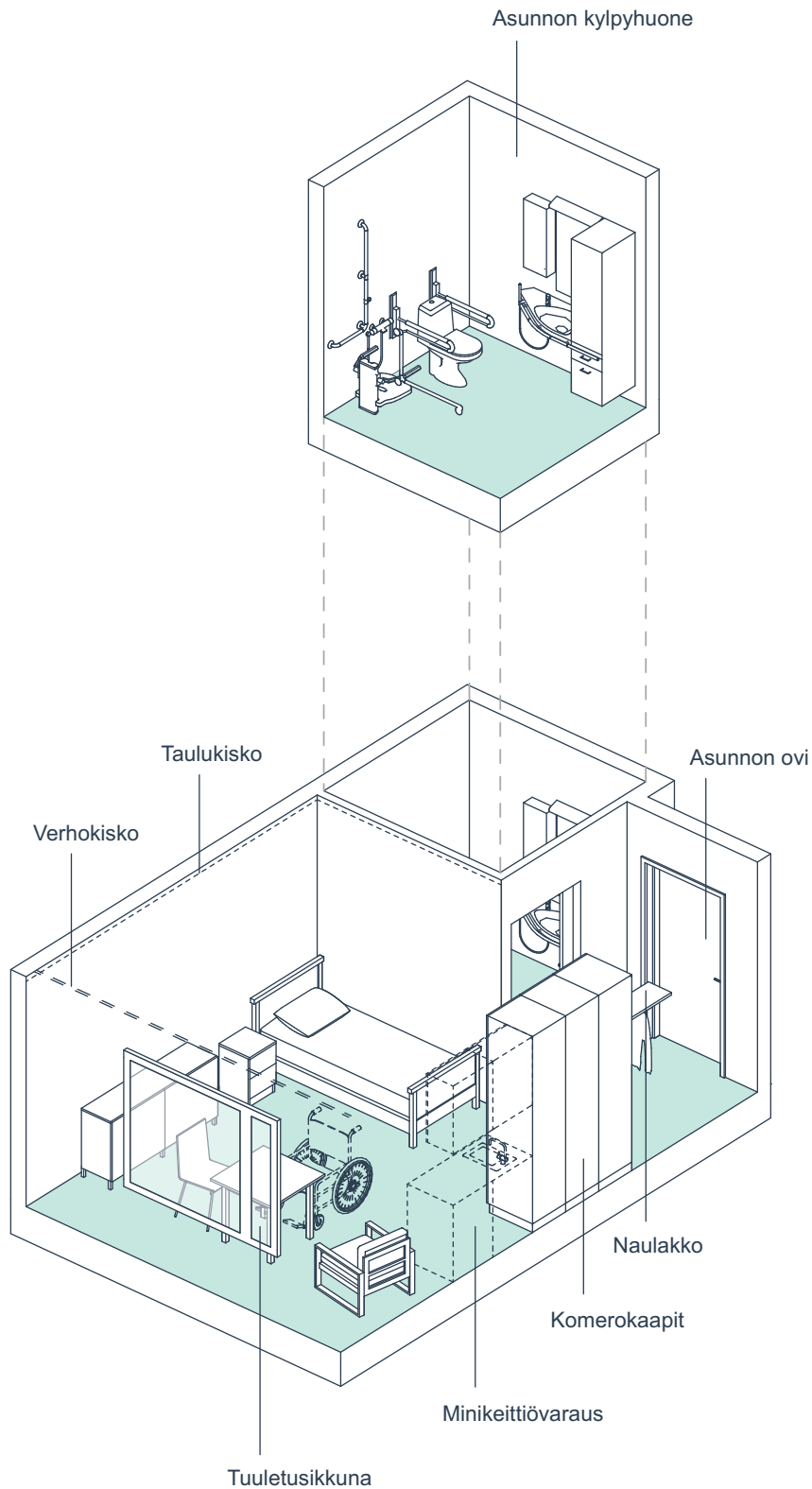
Asuntojen kylpyhuoneista on laadittu neljä esteetöntä vaihtoehtoa, joista yhdessä on wc-istuimen molemmilla puolilla tilaa avustajalle tai pyörätuolille. Asunnon kalustus on muunneltavissa kylpyhuoneen oven avautumissuunnan mukaan. Kylpyhuoneen ovina voidaan käyttää kääntö- tai liukuovea, kunhan kulkuaukon vapaa mitta täyttää esteettömyys vaatimuksen >850 mm. Pienemmissä asunnoissa keittiökaluste on esitetty varauksena, ja sen poisjättäminen mahdollistaa lisätilan muiden säilytysratkaisujen sijoittelulle.

Asuntojen yksityiskohtaiset tilavaatimukset sekä pohjaratkaisuvaihtoehdot on esitetty erillisissä tyyppitilakorteissa.

Kuva 3 Noin 30 neliön hybridiasunto (VE2.1), jossa keittotila. Kylpyhuoneen ovi avautuu sängyn suuntaan.



Esimerkkiasunto, hybridi 24-25 m²



Kuva 4 Havainnekuva noin 24 neliön hybridiasunnosta (VE1.2).



Asunnon tarkistuslista

Yleisesti:

- ☐ Asunnon koko 24-31 neliötä
- ☐ Ruokailu mahdollista asunnossa
- ☐ Läheisten tapaaminen ja yöpymismahdollisuus varavuoteella
- ☐ Asukas voi sisustaa asunnon omilla irtokalusteilla ja tekstiileillä
- ☐ Esteetön liikkuminen ja toimiminen asunnossa myös pyörällisen apuvälineen kanssa
- ☐ Asunnossa huomioitu selkeät kontrastierot pintojen, kalusteiden ja varusteiden välillä
- ☐ Turvallinen kulku sängystä kylpyhuoneeseen yöaikaan
- ☐ Näkyvyys ikkunasta myös sängyltä
- ☐ Paikantava hoitajakutsu- ja henkilöturvajärjestelmä (ranneke/painike)
- ☐ Siirtymiset ja hoivatoimet mahdollisia 1–2 henkilön avulla
- ☐ Siirrettävän potilasnostimen käyttö mahdollista
- ☐ Kylpyhuoneessa tarvittavat tukikaiteet
- ☐ WC-istuimen vieressä, tai molemmilla puolilla, 800 mm vapaa tila
- ☐ Kylpyhuoneessa huomioitu yöaikainen valaistus
- ☐ Henkilökunnalla mahdollisuus katkaista kylpyhuoneen vedentulo asunnon ulkopuolelta

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

- ☐ Vähintään minikeittiövaraus (vesi-, viemäri- ja sähköliitännät)
- ☐ Asunnosta yhteistiloihin siirtyminen hoivasängyllä mahdollista
- ☐ Henkilökunnalla mahdollisuus katkaista keittotilan sähkö ja vesi
- ☐ Mahdollisuus erikoisleveään hoivasänkyyn (bariatriset)

Yhteisöllinen asuminen

- ☐ Esteetön keittotila
 - ☐ Korkeussäädettävä työtaso
 - ☐ Keittiöallas ja hana
 - ☐ Induktioliesi ja liesituuletin
 - ☐ Mikroaaltouuni
 - ☐ Jääkaappi pakastelokerolla
- ☐ Keittotilan leveys vähintään 1800 mm
- ☐ Mahdollinen suora uloskäynti (piha/parveke)

Vammaisten asumispalvelut

- ☐ Asunnon huonekorkeus vähintään 2400 mm alakatkojen osuuksilla. Muutoin h=2700 mm.
- ☐ Asuinhuoneen kaikki komerot lukittavia
- ☐ Asuinhuoneen sisäkatot akustoivat
- ☐ Kattonostinvaraus huomioitu rakenteissa
- ☐ Asunnon pistorasioiden ja valaistuksen kytkeminen jännitteettömäksi henkilökunnan toimesta, asuntokohdainen katkaisija keskuksessa
- ☐ Osassa vammaisten asuntoja on varaus kattokiinnitteiselle potilasnostimelle.
- ☐ Asunnon kylpyhuoneen oven vapaa kulkuaukko > 900–1000 mm
- ☐ Ei lukitusmahdollisuutta asukkaalle kylpyhuoneen oveen
- ☐ WC-istuimen asennus 200–300 mm irti seinästä ja 800 mm leveä vapaa tila istuimen molemmin puolin.
- ☐ Tilavaraus ja latausmahdollisuus sähköpyörätuolille

4. HYBRIDIYKSIKÖN SUUNNITTELUSSA HUOMIOITAVAT ASIAT

Toiminnallinen periaate

Konseptissa hybridiyksikön toiminta on huomioitu joustavasti siten, että ympärivuorokautinen palveluasuminen ja yhteisöllinen asuminen voivat sijaita joko samoissa tiloissa tai erillään, esimerkiksi eri kerroksissa tai erillisissä asuntoryhmissä. Palvelun luonne, henkilöstötoimitus ja tilavaatimukset määräytyvät käyttäjäryhmän ja asumismuodon mukaan.

Kuvan 6 kaavio havainnollistaa, miten asumisyksikkö jakautuu kerros- tai ryhmäkoti- tai asuntoryhmä- ja edelleen asuntoryhmiin. Asunnot muodostavat ryhmiä, joita täydentävät yhteiset oleskelu- ja ruokailutilat sekä tarvittavat tukitilat. Lisäksi esitetään koko yksikköä palvelevat yhteiset tilat, kuten henkilökunnan tilat, huolto- ja tekniset tilat sekä mahdolliset lisätilat.

Hybridiyksikkökohtaiset tilat:

- Palvelukeittiö
- Siivouskeskus
- Jätehuone
- Henkilökunnan taukotila
- Henkilökunnan sosiaalitilat
- Esihenkilön toimisto
- Piha-alue

Ryhmäkoti- /kerroskohtaiset tilat

- Asukaskeittiö (henkilökunnan tauonpitomahdollisuus)
- Ruokailutila
- Saunaosasto
- Pyykinhuoltotila
- Ulkoilutila
- Lääkehuone
- Siivoushuone
- Jätteen välivarasto
- Henkilökunnan toimisto/ kirjaamistila

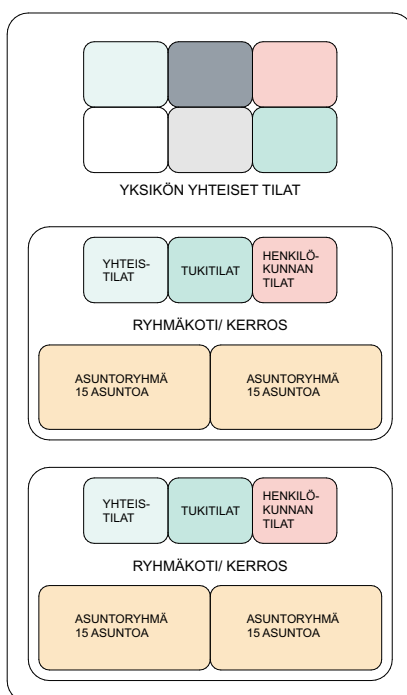
Ryhmäkoti- /asuntoryhmäkohtaiset tilat

- Hoitotarvikevarasto
- Liinavaatevarasto
- Apuvälinevarasto

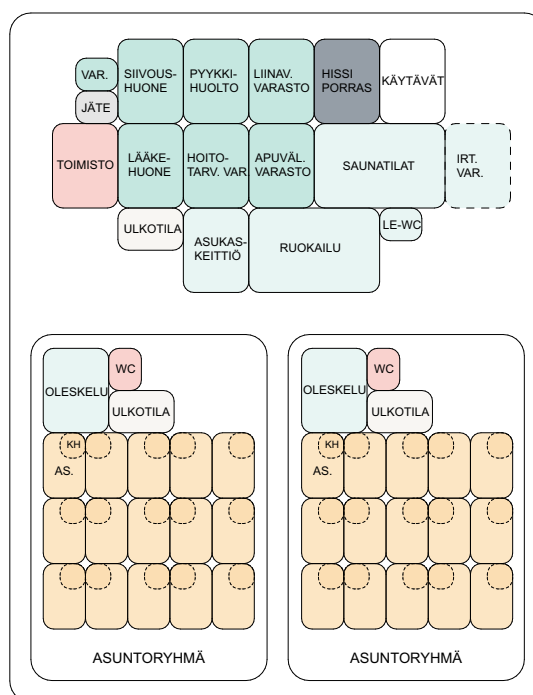
Asuntoryhmä- ja solukohtaiset tilat

- Asunnot
- Oleskelutila

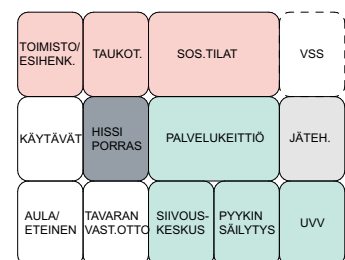
ASUMISYKSIKKÖ



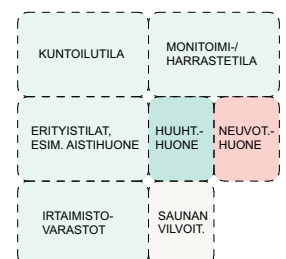
RYHMÄKOTI / KERROS



YKSIKÖN YHTEISET TILAT



MAHDOLLISET MUUT TILAT



Kuva 6 Hybridiyksikön tilat asumisyksikkö-, ryhmäkoti ja asuntoryhmätasolla. Mahdolliset hankekohtaiset tilat esitetty katkoviivalla.

Vammaisten asumisen erityispiirteet

Vammaisten asumisyksikkö voi olla pienempi, esimerkiksi yhteensä 30 asukaspaikkaa, ja yksikön koossa tulee hankekohtaisesti huomioida asiakasryhmän tarpeet.

Vammaisten asumisessa korostuvat itsenäinen selviytyminen ja asukkaan itsemääräämisoikeus yhdessä toiminnan, tilojen ja henkilöturvallisuuden varmistamisen kanssa. Suunnittelussa on huomioitava toimintakyvyn mahdollinen heikkeneminen sekä yksilöllisesti vaihteleva avun ja hoivan tarve. Lisäksi asuminen on usein pitkäaikaista ja asukkaiden ikäjakauma laaja, mikä asettaa erityisiä vaatimuksia tilojen muuntojoustavuudelle, turvallisuudelle ja arjen toimivuudelle. Vammaisten asumisessa asuntoryhmät voidaan jakaa pienempiin soluihin, esimerkiksi viiden hengen soluihin (Kuva 7).

Asuntoryhmä

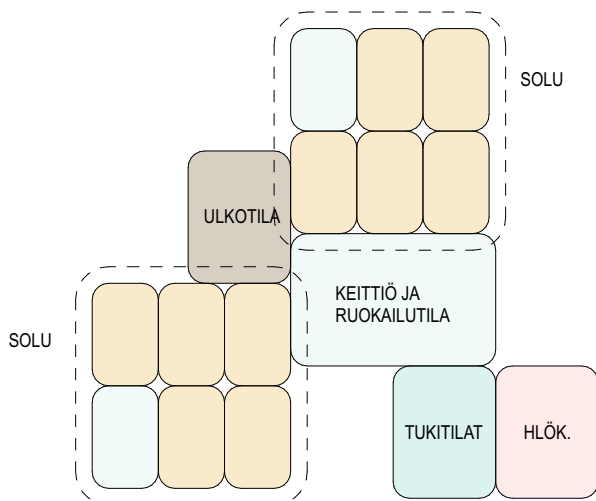
Tarvittaessa:

- Solujako esimerkiksi 5+5+5 ja kaikista soluista suora kulkuyhteys yhteistiloihin, taustatiloihin, portaisiin ja hisseille ettei tule läpikulkua solun läpi.
- Solukohtainen oleskelutila
- Asuntoryhmäkohtainen ruokailutila ja asukaskeittiö
- Asuntoryhmäkohtainen lääkesäilytys

Yhteiskäyttöisissä tiloissa huomioitavat asiat:

Tarvittaessa:

- Esteettömät työtasot ja laitekorkeudet asukaskeittiössä ja pyykinhuoltotilassa
- Lukittavat säilytyskalusteet
- Apuvälineiden pesemismahdollisuus tuulikaapissa



Kuva 7 Vammaisten asumisessa asuntoryhmät koostuvat viiden tai kymmenen asunnon soluista.

Logistiikan liikenteen kulkureitit ja toiminnot tulee eriyttää asumisen tiloista. Asukkaiden kulkureittejä ei lähtökohtaisesti käytetä tavaratoimitusten reitteinä. Logistiikalle tulee olla tarvittaessa erilliset hissit ja käytävät tai ne tulee muutoin olla asumista häiritsemättömiä.

Tavaralogistiikka

Asukkaiden hoitotarvikkeet (vaipat yms.) tuodaan logistiikka-aulan kautta ja jaetaan asuntoryhmien/ryhmäkotien/ kerrosten keskitettyihin varastoihin. Varastoissa asukkaiden henkilökohtaiset tuotteet (vaipat) säilytetään nimikoidusti.

Asukkaiden hoitotarvikkeita (vaipat) säilytetään myös asukkaan asunnossa, jossa on varattu yksi komero tätä varten.

Pyykilogistiikka

Asukkaiden likapyykin keräys asunnossa. Asukkaan omat käyttö- ja liinavaatteet pestään ja kuivataan koneellisesti yksikön pyykinhuoltotilassa. Asukas voi pestä pyykkiinsä itse tai avustettuna, tai henkilökunta pesee pyykit. Puhdas, kuiva pyykki palautetaan asukkaalle asuntoon.

Halutessaan asukas voi käyttää myös pesulapalveluja. Yksikön liinavaatteet pestään pesulassa. Puhdas pyykki toimitetaan rullakoissa logistiikka-aulan kautta ja jaetaan asuntoryhmien/ryhmäkotien/kerrosten liinavaatevarastoihin. Yksikön likapyykit tuodaan rullakoilla kerroksista logistiikka-aulan läheisyydessä olevaan erilliseen lika-pyykirullakoiden säilytystilaan, josta pesulapalvelu noutaa ne.

Ruokalogistiikka

Yksikön ruokatarvikkeet ja valmiit ateriat tuodaan logistiikka-aulan kautta yksikön palvelukeittiöön. Palvelukeittiö on kuumennuskeittiö, jossa valmiit ateriat lämmitetään, ja jossa valmistetaan ryhmäkotien aamu-, väli- ja iltapalat mm. puurot, salaattit ja voileivät. Lisukkeet ja lämmitetty ruoka viedään ruokavaunulla ryhmäkotien ruokailutiloihin, joissa ruoka tarjoillaan pöytiin. Ruojakeluastiat palautuvat ruokavaunun mukana palvelukeittiön astiahuoltoon.

Ryhmäkodin asukaskeittiöissä asukkaat valmistavat ruokaa ja leipovat itsenäisesti tai henkilökunnan kanssa. Asukaskeittiössä säilytetään yhteisöllisen ruoanlaiton ja leivonnin ruokatarvikkeita. Ryhmäkodin ruokailuissa käytettävät astiat säilytetään ja pestään asukaskeittiössä.

Jätelogistiikka

Asukkaan jätteet lajitellaan ja kerätään asunnossa. Asukas vie jätteet asunnosta itse yksikön jätehuoneeseen tai jätetekokseen. Vaihtoehtoisesti henkilökunta vie asunnosta jätteet roskavaunuilla kerroksen väliaikaiseen jätessäilytykseen (mm. vaippajäte). Väliaikaissäilytyksestä henkilökunta vie jätteet tarvittaessa huoltohissillä yksikön jätehuoneeseen tai -katokseen. Vaihtoehtoisesti yli 2-kerroksisissa asumisyksiköissä voidaan käyttää jätetuolia kerroksissa.

Asuntoryhmän/ryhmäkodin/kerroksen yhteistiloissa syntyvät jätteet kerätään ja viedään yksikön jätehuoneeseen tai -katokseen. Jätehuone tyhjenetään ulkokautta.

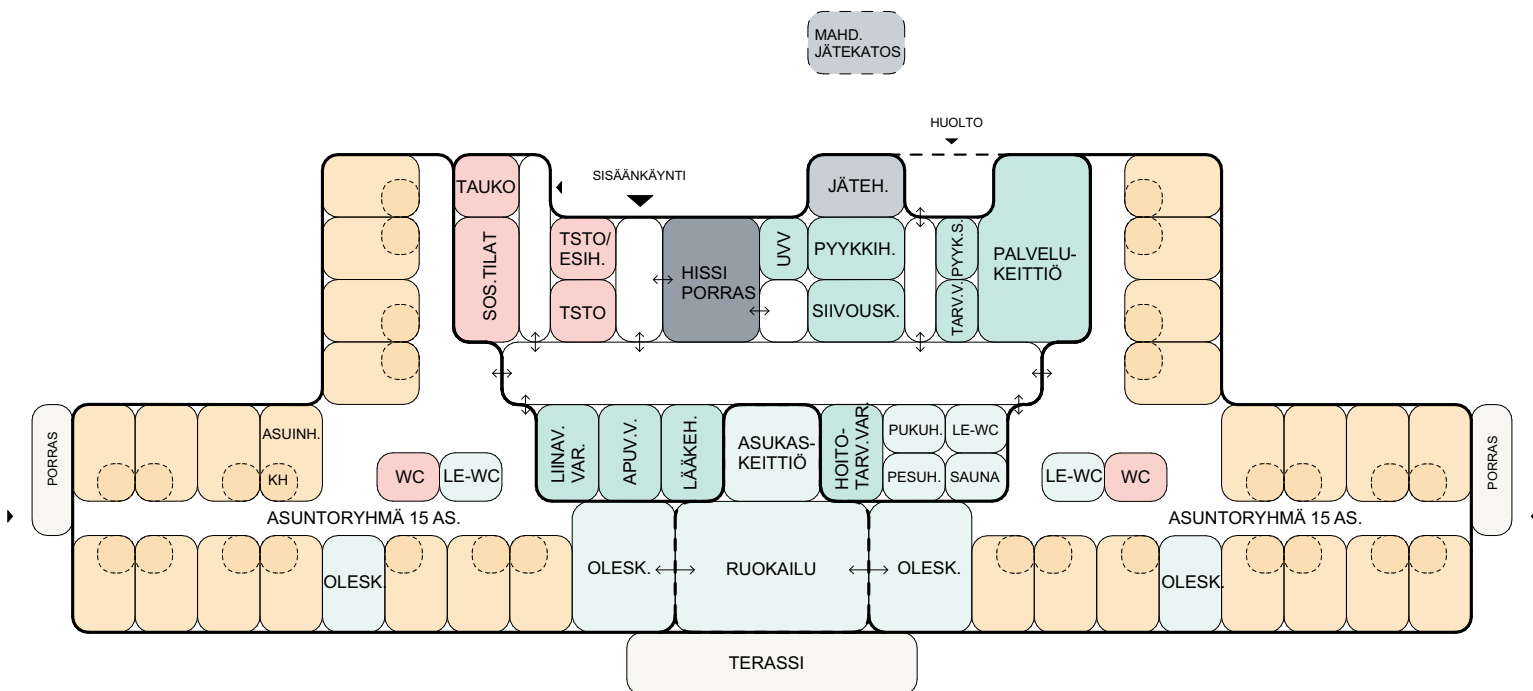
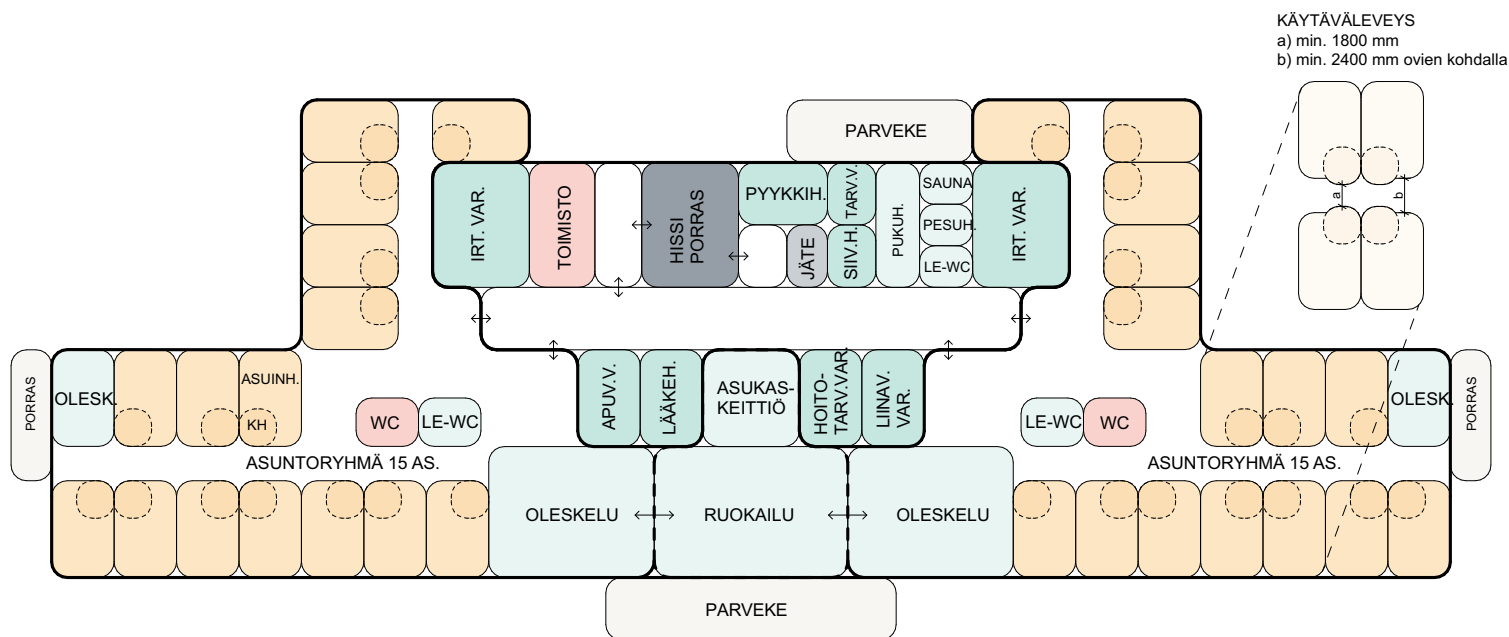
Lääkelogistiikka

Lääketilaukset toimitetaan logistiikka-aulan kautta ja jaetaan ryhmäkotien/kerrosten keskitettyihin lääkehuoneisiin. Tarvittaessa jaetut lääkkeet voidaan kuljettaa lukittavassa lääkevaunussa asuntoryhmiin. Asuntoryhmässä lääkevaunu säilytetään lukittavassa tilassa. Vammaisten asumispalveluissa voidaan tarvita asuntoryhmäkohtainen pienempi lääkehuone.

Esimerkkiyksikkö

Asumisyksikön tilakaavio (Kuva 8) havainnollistaa tilojen sijoittumisen periaatteet sekä yksikön jaon ryhmäkoteihin ja asuntoryhmiin. Yhteiskäyttöiset tilat ja henkilökunnan tilat on sijoitettu eri tasoille niiden käyttöluonteen mukaan: koko yksikköä palvelevat yhteiset tilat sijaitsevat maantasokerroksessa, ryhmäkotien yhteiset tilat kerroksissa ja pienemmät, asuntoryhmiä palvelevat tilat asuntoryhmien yhteydessä.

Seuraavalla sivulla on esitettyä hybridiyksikön tilaohjelma. Esimerkinä on kahteen kerrokseen sijoittuva asumisyksikkö, joka koostuu yhteensä 60 asukaspaikasta. Yksi ryhmäkoti muodostuu yhden kerroksen asunnoista ja sisältää kaksi 15 asunnon kokonaisuutta. Asuntoryhmä käsittää 15 asuntoa, ja tätä pienempi toiminnallinen kokonaisuus on solu, jossa on 4–7 asuntoa.



Kuva 8 Esimerkkiasumisyksikön tilakaavio

60 asukaspaikkaa kahdessa kerroksessa

Ymp. = Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

Yht. = Yhteisöllinen asuminen

Molempiin kerroksiin tarvittavat tilat	m²	kpl	Ymp.	Yht.	Mitoitusperiaate	Hlö määrä	Huom.
Asuntoryhmä 1							
Asunnon asuinhuone	19-25	15	x	x	15 asuntoa/ asuntoryhmä		
Asunnon kylpyhuone	5-6	15	x	x			
Oleskelu-/ monitoimitila	30	1	x	x	1 oleskelutila/ solu tai asuntoryhmä. 2m²/ as/tila	15	Yhdistettävissä ruokailutilaan.
Henkilökunnan wc	2	1	x	x	1/ asuntoryhmä		
Asuntoryhmä 2							
Asunnon asuinhuone	19-25	15	x	x	15 asuntoa/ asuntoryhmä		
Asunnon kylpyhuone	5-6	15	x	x			
Oleskelu-/ monitoimitila	30	1	x	x	1 oleskelutila/ asuntoryhmä. 2m²/ as/tila	15	Yhdistettävissä ruokailutilaan.
Henkilökunnan wc	2	1	x	x	1/ asuntoryhmä		
Ryhmäkodin(=kerroksen) yhteiset asukastilat							
Asukaskeittiö	15	1	x	x	1 asukaskeittiö/ ryhmäkoti/ krs, esteetön mitoitus	4	Yhdistettävissä ruokailutilaan.
Ruokailutila	30-40	1	x	x	1 ruokailutila/ ryhmäkoti/ krs, RT-kortti 2-2,6 m²/ as/ tila	15	Ruokailu kahdessa vuorossa.
LE-WC	6	1	x	x	keskitetty/ krs		Ruokailutilan läheisyyteen.
Esteetön sauna+pesuhuone+pukuhuone+LE-WC	30-35	1	x	x	1 saunatila/ ryhmäkoti/ krs, esteetön mitoitus joka tilassa	5	Huomioidaan mahdollisuus suihkuttaa asukas suihkulavetilla.
Irtaimistovarasto	2	30	x	x	1,5 m² / asunto		Asukkaiden irtaimistolle omat ns. häkkivarastot.
Ryhmäkodin (=kerroksen) tukitilat							
Lääkehuone	5-10	2	x	(x)	keskitetty/ krs		Lääkkeet voidaan toimittaa asuntoryhmään lukittavassa lääkekärryssä.
Hoitotarvikevarasto	5-10	1-2	x	x	keskitetty/ krs tai asuntoryhmä		Asukkaiden vaippojen säilytys nimikoidusti ja muut hoito- ja hygienitarvikkeet
Apuvälinevarasto	5-10	1-2	x	x	keskitetty/ krs tai asuntoryhmä		
Linavaatevarasto	5-10	1-2	x	x	keskitetty/ krs tai asuntoryhmä		
Tarvikevarasto	2-3	1	x		keskitetty/ krs		Ryhmäkodin kausitarvikkeet.
Pyykkihuolto	10-15	1	x	x	1 pyykkihuolto/ ryhmäkoti/ krs	4	Asukkaiden omien käyttö- ja linavaatteiden pesu.
Jätteen välimerkkipiste	5	1	x		keskitetty/ krs		Roskavaunujen säilytys, alipaineistus. Jätekuilu jos yli 2-kerroksinen yksikkö.
Siivoushuone	5	1	x	x	1 siivoushuone/ asuinryhmä tai ryhmäkoti/ krs		
Ryhmäkodin (=kerroksen) henkilökunnan tilat							
Toimisto/ taustatyötila	12	1	x		keskitetty/ krs, huomioidaan yöaikainen valvonta	2-3	
Molempien kerrosten yhteiset tilat							
Tavaran vastaanotto/ logistiikka-aula	10	1	x	x	1/yksikkö		
Likapyykinkeräys	5	1	x		1/yksikkö		
Jätehuone	20	1	x	x	1/yksikkö.		Vaihtoehtoisesti jätekatos pihalla.
Palvelukeittiö	40-50	1	x	x	1 palvelukeittiö/ yksikkö		Kuunnuskeittiö sis. Henkilökunnan wc:n, siivouskomeron, kuiva-ainevälinevaraston ja kylmiön.
Siivouskeskus	15	1	x	x	1 siivouskeskus/ yksikkö		Toiminnallisesti erotettu likainen ja puhdas puoli. Siivouskoneiden säilytys.
Ulkoiluvälinevarasto	10	1	x	x	1/yksikkö		Grillin, pihapelien, ulkoliikuntavälineiden säilytys
Taukotila	15	1	x		1/ yksikkö 1,5-2 m²/henkilö		1 kpl yhteiskäyttöinen taukotila ja tarvittaessa huomioidaan tauonpitomahdollisuus kerroksittain asukaskeittiössä.
Toimisto/ esihenkilö	10	1	x	x	1/ yksikkö	1	
Sosiaaliliilat		2	x	x	1/ yksikkö		
Liikennetilat							
Sisäntuloaula/eteinen		1	x	x	1/ yksikkö		Apuvälineiden renkaiden puhdistus.
Käytävät			x	x			
Hissit, hissiaula, porras			x	x			
Ulkotilat							
Parveke		1	x	x			
Terassi		1	x	x			
Rajattu piha-alue		1	x	(x)			
Paikotusalue		1	x	x			
Jätehuone/-katos		1	x	x			
VSS							
Mahdolliset lisätilat hankekohtaisesti							
Aistihuone							
Liikuntatila/ kuntosali							
Harrastus-/ ryhmätila							
Neuvotteluhuone							
Huuhdeltuon							
Saunan viitoitteluparveke - tai terassi							

Asumisyksikön tarkistuslista

Hybridiyksikön tilat

Asukastilat

- ☐ Oleskelu- / monitoimitila (asuntoryhmä- tai solukohtainen)
- ☐ Asukaskeittiö (ryhmäkoti- tai asuntoryhmäkohtainen)
- ☐ Ruokailutila
- ☐ Oleskelutila
- ☐ LE-WC
- ☐ Sauna + pesuhuone + pukuhuone + LE-WC

Tukitilat

- ☐ Siivoustilat (siivoushuone / siivouskomero / siivouskeskus)
- ☐ Lääkehuone tai lääkkeen säilytysratkaisu
- ☐ Hoitotarvikevarasto
- ☐ Tekstiili- / liinavaatevarasto (ratkaistu hankekohtaisesti)
- ☐ Jätehuone
- ☐ Tavarain vastaanotto / logistiikka-aula
- ☐ Pyykkihuoltoon liittyvät tilat (kodinhoituhuone tai erillinen ratkaisu)

Henkilökunnan tilat

- ☐ Taukotila
- ☐ Toimisto / esihenkilön tila
- ☐ Taustatyötila(t)
- ☐ Sosiaalitilat (pukutilat, pesuhuoneet, wc:t)

Yksikön yhteiset ja ulkotilat

- ☐ Palvelu- tai kuumennuskeittiö
- ☐ Ulkoiluvälinevarasto
- ☐ Sisäätuloaula ja liikennetilat (esteettömyys, sänkyliikenne)
- ☐ Terassi ja/tai parveke
- ☐ Rajattu piha-alue
- ☐ Paikoitusalue

Ympäri vuorokautinen asuminen – erityisesti huomioitavat tilat

Asukastilat

- ☐ Ruokailu- ja oleskelutilat mitoitettu kahteen ruokailuvuoroon
- ☐ Kodinhoituhuone asukaskäyttöön

Tukitilat

- ☐ Keskitetty lääkehuone kerros- tai ryhmäkotitasolla
- ☐ Hoitotarvike- ja apuvälinevarastot riittävällä kapasiteetilla
- ☐ Pyykkihuolto ryhmäkoti- tai kerroskohtaisesti
- ☐ Välikeräyspiste vaippajätteelle (alipaineistus huomioitu)

Henkilökunta ja toiminta

- ☐ Yöaikainen valvonta huomioitu toimisto-/taustatyötiloissa
- ☐ Henkilökunnan wc:t ja taukotilat helposti saavutettavissa
- ☐ Logistiikka ja huolto eroteltu asukasliikenteestä

Yhteisöllinen asuminen – erityisesti huomioitavat tilat

Asukastilat

- ☐ Ruokailutila mahdollisesti palvelukeittiön yhteydessä
- ☐ Asukaskeittiö yhteiskäyttöön, ei välttämättä asuntoryhmäkohtainen

Tukitilat

- ☐ Lääkesäilytys mahdollista kevyempänä ratkaisuna (ei aina erillistä lääkehuonetta)
- ☐ Pyykin- ja siivonhuollon ratkaisut yhdistettyinä tai keskitettyinä
- ☐ Varastot mitoitettu kevyempään hoivatarpeeseen

Henkilökunta ja toiminta

- ☐ Taustatyötilat ja taukotilat riittävät päiväaikaiseen toimintaan
- ☐ Sosiaalitilat mitoitettu henkilöstömäärän mukaan
- ☐ Piha- ja yhteistilat tukevat yhteisöllistä toimintaa ja omatoimisuutta

Vammaisten asumisyksikössä huomioitavat asiat:

Asuntoryhmä

Tarvittaessa:

- ☐ Solujako esimerkiksi 5+5+5 ja kaikista soluista suora kulkuyhteys yhteistiloihin, taustatiloihin, portaisiin ja hisseille ettei tule läpi kulkua solun läpi.
- ☐ Solukohtainen oleskelutila
- ☐ Asuntoryhmäkohtainen ruokailutila ja asukaskeittiö
- ☐ Asuntoryhmäkohtainen pienempi lääkesäilytys

Tukitilat

- ☐ Esteettömät työtasot ja laitekorkeudet asukaskeittiössä ja pyykinhuoltotilassa
- ☐ Lukittavat säilytyskalusteet
- ☐ Apuvälineiden pesemismahdollisuus tuulikaapissa

Toimintakuvaukset ja esimerkkiratkaisut

Yhteis- ja tukitilat muodostavat asumispalveluiden toiminnallisen ja sosiaalisen ytimen, tukien asukkaiden arkea, osallisuutta ja hyvinvointia. Tässä konseptissa yhteis- ja tukitilojen tyyppitiloina esitetään keittiö, ruokailutila, oleskelutila, pyykinhuoltotilat sekä saunatilat puku- ja pesutiloihin. Tyyppitilat on valittu asumispalveluiden konseptin työpajatyöskentelyssä yhdessä asiantuntijoiden kanssa, ja ne edustavat toiminnan kannalta keskeisimpiä ja toistuvimpia tilaratkaisuja.

Tilat suunnitellaan muuntojoustaviksi, helposti hahmotettaviksi ja turvallisiksi, mahdollistaen sekä ohjatun että omaehtoisen käytön. Suunnittelussa huomioidaan tilojen sijainti, saavutettavuus, mitoitus ja sisäyhteydet siten, että ne tukevat sujuvaa arkea ja yhteisöllisyyden muodostumista. Muiden yhteis- ja tukitilojen osalta suunnittelussa noudatetaan ajantasaisia RT-kortteja sekä alueellisia ja paikallisia ohjeistuksia. Seuraavissa osioissa on esitetty yhteis- ja tukitilojen esimerkkiratkaisut sekä toiminnan kuvaukset, ja yksityiskohtaisemmat tilavaatimukset on esitetty konseptin liitteenä olevissa tyyppitilakorteissa.

Asukaskeittiö

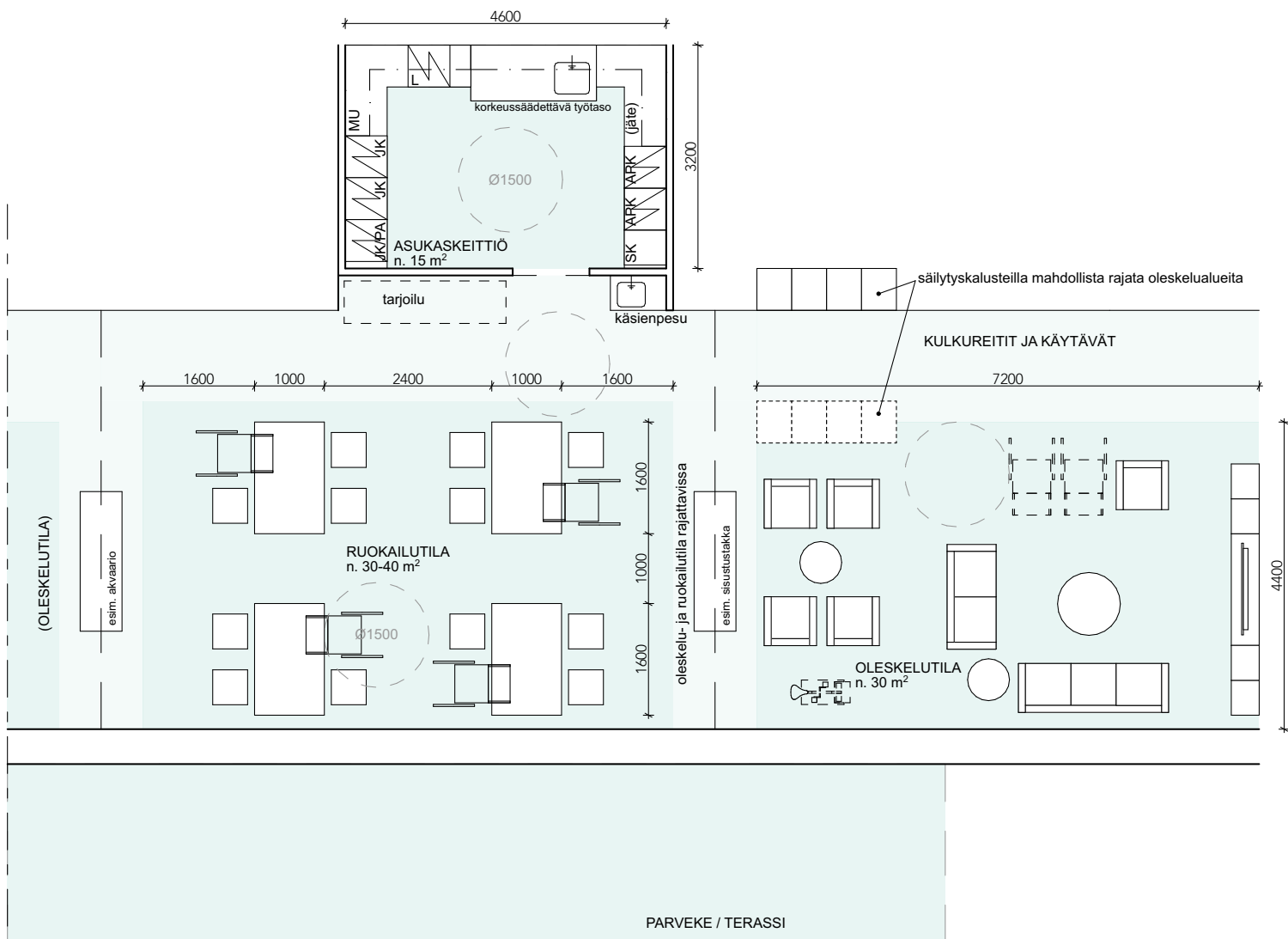
Keittiössä asukkaat ja henkilökunta tekevät ruokaa ja pesevät astioita. Leipominen, paistaminen ja myös juhlapyhät tulee huomioida suunnittelussa. Asukkaiden tarpeet määritellään aina asukaskohderyhmän mukaan.

Ruokailutila

Ruokailutila on asukkaiden päivittäinen ruokailu-, kahvitelu- ja kokoontumistila, jossa ateriat nautitaan itsenäisesti tai avustettuna. Ruokailutilassa voidaan tavata myös omaisia. Tila toimii yhdessä asukaskeittiön ja oleskelutilojen kanssa ja soveltuu monipuoliseen ryhmätoimintaan. Ruokailu järjestetään pääasiassa pöytiin tarjoiluna, ja tila on esteetön, muunneltavasti kalustettu, luonnonvaloinen ja palvelukeittiöön hyvin kytkeytyvä.

Oleskelutila

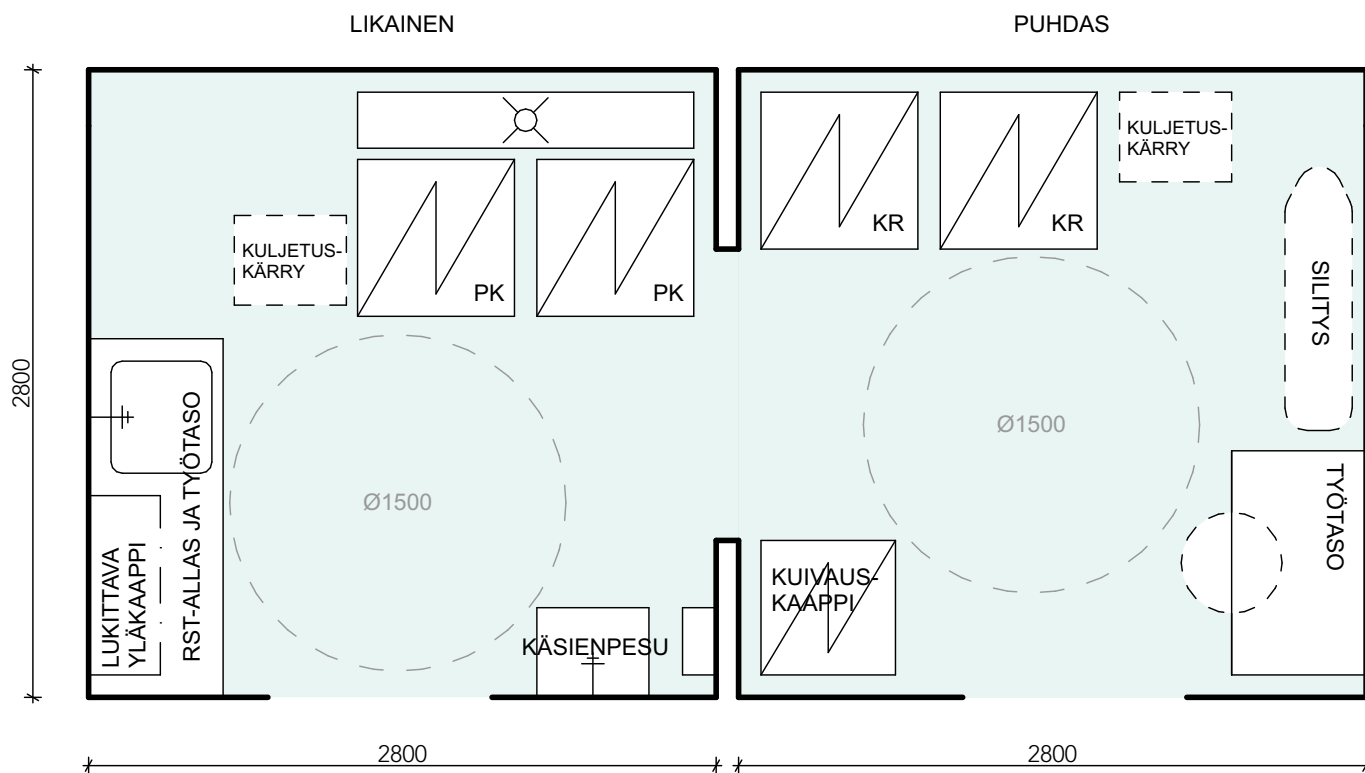
Oleskelutila on asuntoryhmän yhteinen, esteetön tila yhdessä oleskeluun, toimintakykyä ylläpitävään ryhmätoimintaan ja kevyeseen kuntoiluun. Tila on muunneltavasti kalustettu, luonnonvaloinen ja toiminnallisesti jäsenneltävissä eri käyttötarkoituksiin. Oleskelutilalla on visuaalinen yhteys ruokailutilaan ja esteettömään WC-tilaan, se on yhdistettävissä ruokailutilaan yhteisiä tapahtumia varten ja siitä on esteetön kulku ulkotiloihin.



Kuva 10 Esimerkki keittiö-, ruokailu- ja oleskelutilojen toteutuksesta. Ruokailu- ja oleskelutilaa voidaan rajata toisistaan kiintokalustein tai sisustuslementein.

Pyykinhuolto

Pyykinhuoltotila on esteetön, asukkaiden ja henkilökunnan yhteiskäyttöinen tila asukkaiden vaate- ja tarvittaessa liinapyykin pesuun ja kuivatukseen. Tilassa asukkaat voivat pestä pyykkinsä itsenäisesti tai avustettuna, ja se palvelee pääsääntöisesti yhtä ryhmäkotia tai kerrosta. Pyykin käsittelylle on selkeästi erotetut puhtaat ja likaiset vyöhykkeet sekä erillinen käsienvesupiste. Yksi pyykinhuoltotila palvelee yhtä ryhmäkotia tai kerrosta, mutta vammaisten asumispalveluissa voi olla tarve asuntoryhmäkohtaiselle pyykinhuoltotilalle.



Kuva 11 Esimerkki pyykinhuoltotilasta. Tarvittaessa puhdas ja likainen puoli voidaan erottaa tilojen välisellä ovella.

6. YMPÄRISTÖN JA PIHAN SUUNNITTELUN PERIAATTEET

Piha-alueen ohjeistus perustuu työpajatyöskentelyssä määriteltyihin periaatteisiin sekä RT-korteissa esitettyihin ohjeisiin (RT 93-11134, RT 93-10940, RT 93-10961). RT-korteissa on jo laajasti ohjeistusta piha-alueiden suunnitteluun, ja tätä konseptia on täydennetty työpajatyöskentelyn aikana esiin nousseilla tarpeilla. Sivulla 29 esitetty esimerkkiratkaisu havainnollistaa konseptin mukaisia toimintoja ja periaatteita.

Ulkoalueiden suunnittelussa on tärkeää hyödyntää osallistavaa otetta, jossa asukkailla ja henkilökunnalla on mahdollisuus vaikuttaa piha-alueen ratkaisuihin.

Toiminnan kuvaus

Ikäihmisten palveluasumisen ja vammaisten asumisen piha-alueen toiminnan lähtökohtina ovat turvallisuus, esteettömyys ja mahdollisuus itsenäiseen sekä tuettuun ulkoiluun. Pihan kulkureitit ovat tasaisia, selkeästi hahmotettavia ja riittävästi valaistuja, jotta liikkuminen apuvälineillä on sujuvaa ja turvallista. Pihalle sijoitetaan esteettömiä levähdyspaikkoja sekä rauhallisia oleskelualueita, jotka mahdollistavat lepäämisen ja luonnosta nauttimisen.

Piha tukee sekä arjen aktiivisuutta että toimintakyvyn ylläpitämistä tarjoamalla turvallisia kävelyreittejä, pienimuotoisia kuntoilu- ja pelialueita sekä mahdollisuuden osallistavaan puutarhatoimintaan, kuten viljelyyn. Toiminnot sijoitetaan selkeästi ja loogisesti, jotta ympäristö on helposti hahmotettava myös muistisairaille. Tarvittaessa asukaspiha voidaan aidata turvallisen ulkoilun varmistamiseksi. Aita lisää asukkaiden turvallisuutta ja mahdollistaa pihan rajaamisen asukasprofiilin mukaan joko ulkopuolisilta eristäytyväksi tai ympäristöön avoimemmaksi.

Logistiset toiminnot, kuten huolto- ja jätehuoltoyhteydet, sijoitetaan oleskelualueiden ulkopuolelle, jotta piha säilyy viihtyisenä ja häiriöttömänä kaikille käyttäjille.

Ulkotiloihin on oltava helppo ja esteetön pääsy, ilman tasoeroja, ja niiden tulee soveltua myös pyörätuolia tai sänkyä käyttäville asukkailla. Parvekkeet ja terassit suunnitellaan riittävän tilaviksi, suojaetuiksi ja valvottaviksi, ja yhteistilojen yhteyteen sijoitetaan katettu, rajattu ja turvallinen ulko-oleskelutila. Pihalle sijoitetaan toiminnallisia elementtejä, kuten keinuja, grillikatos, huvimaja ja kuntoiluvälineitä, sekä aistiympäristöä tukevia ratkaisuja. Kaikissa sisäänkäynneissä on suojaava katos.

Pihat toimivat osana laajempaa ympäristöä, ja niiden suunnittelussa huomioidaan ekologiset hyödyt, kuten kasvillisuuden tuoma viilennys, tuulen ja melunsuoja sekä ilmanlaadun parantuminen. Olemassa oleva puusto, topografia ja näkymät luonnontilaiseen ympäristöön on pyrittävä huomioimaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Pihan liittyminen rakennukseen ja ympäristöön

Rakennuksen typologia määrittää, muodostuuko tontille yksi yhtenäinen piha vai useampia erillisiä alueita (Kuva 12). Rakennuksen asemoinnissa huomioidaan asunnoista ja pihalta avautuvat näkymät, ja oleskelupiha pyritään suuntaamaan rauhalliseen, luonnonläheiseen ilmansuuntaan.

Eri asukasryhmille voidaan osoittaa omat oleskelualueensa, ja yhden suuren pihan tapauksessa alue voidaan jäsentää kasvillisuudella ja maisemoiduilla aidoilla. Tontin korkeusasemat suunnitellaan esteettömiksi ja ympäristöön luontevasti liittyviksi. Kadun puolelle sijoittuu luontevasti julkisempi alue, kuten pysäköinti ja saattoliikenne, kun taas asukaspihat suunnataan rauhallisemmille reunoille, jotta viihtyisyys, turvallisuus ja yksityisyys paranevat.

Tonteilla tulee puustoa ja luonnon maastoa pyrkiä säilyttämään mahdollisimman paljon. Kookkaat puut tuovat suojaa piha-alueelle ja parantavat pihojen mikroilmastoa. Taimina istutettujen puiden valinnassa suositaan nopeakasvuisia lajikkeita.

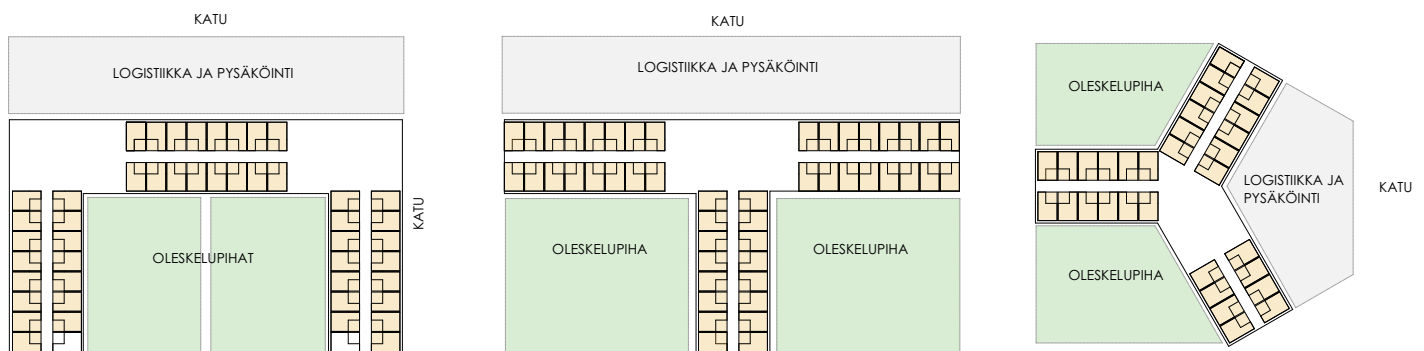
Turvallisuus

Pihasuunnittelussa korostuvat ikäihmisten ja vammaisten turvallisuus ja esteettömyys. Kulkuväylien tulee olla tasaisia, liukastumista estäviä, apuvälineille sopivia ja selkeästi opastettuja, riittävällä valaistuksella varustettuina. Reiteille sijoitetaan esteettömiä, tukevia levähdyspaikkoja riittävän tiheästi.

Kasvillisuus ja rakenteet valitaan niin, etteivät ne heikennä näkyvyyttä tai aiheuta kompastumisriskejä. Ulkoilualue rajataan aidalla tai viheraidanteella, jotta ulkoilu on turvallista kaikille asukkaille.

Reittien tulee muodostaa selkeitä, helposti hahmotettavia kokonaisuuksia, jotka palaavat lähtöpisteeseen. Pihalle sijoitetaan erilaisia istuskelpaikoja, myös korotettuja ja käsinojallisia penkkejä. Ympäristö suunnitellaan valvottavaksi ja selkeäksi, jotta muistisairaiden ja vammaisten turvallisuus varmistuu.

Mikäli tupakkatila tarvitaan, tulee se sijoittaa riittävän kauas sisäänkäynneistä. Tupakointi ei saa aiheuttaa hajuhaittoja asuntoihin tai piha-alueelle.



Kuva 12 Rakennuksen muodon suunnittelussa tulee huomioida piha-alueiden sijoittelu ja suuntaus: oleskelupiha pyritään sijoittamaan rauhalliseen ilmansuuntaan, erilleen katualueen häiriötekijöistä.

Pihan toiminnot

Pihan osa-alueet:

Aktiiviset toiminnot

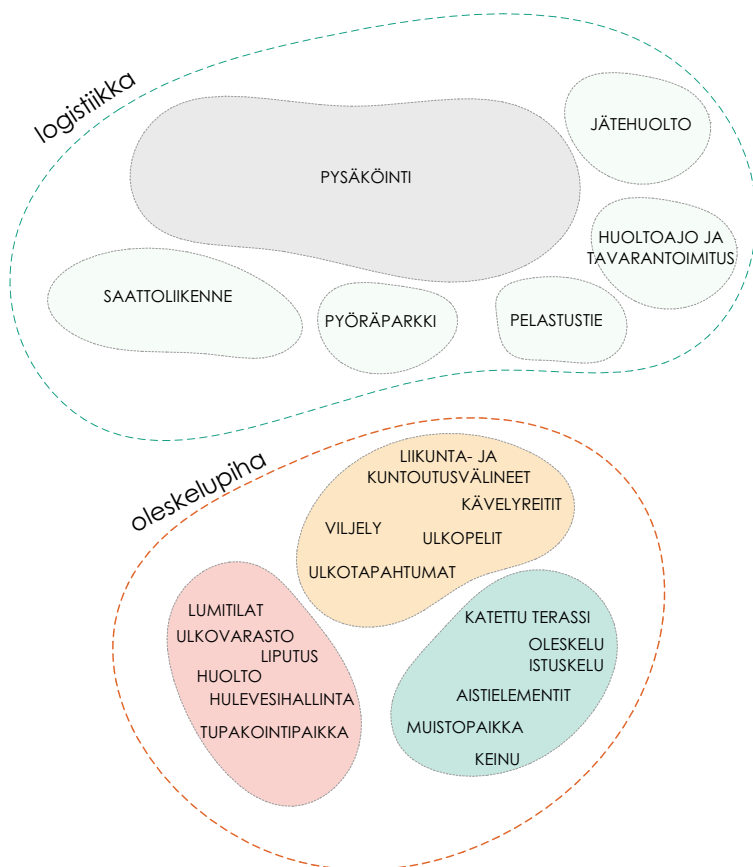
Pihan tulee tarjota asukkailla monipuolisia mahdollisuuksia fyysiseen aktiivisuuteen ja mielekkääseen tekemiseen. Selkeästi jäsenellyt ja esteettömät kävelyreitit tukevat päivittäistä liikkumista ja turvallista ulkoilua. Viljelylaatikot ja pienimuotoinen puutarhatoiminta lisäävät osallisuutta ja hyvinvointia, samalla kun ne tarjoavat luontevaa arjen aktiviteettia. Kuntoiluvälineet ja ulkopelit, kuten tasapainoradat tai kevyet pelialueet, kannustavat liikuntaan eri toimintakyvyn tasoilla ja edistävät sekä fyysistä että sosiaalista hyvinvointia. Pihan toiminnot tulee sijoittaa helposti saavutettaviksi ja selkeästi hahmotettaviksi, jotta niiden käyttö on houkuttelevaa ja turvallista kaikille. Ulkoalueiden suunnittelussa on hyvä huomioida mahdollisuus erilaisten tapahtumien, kuten musiikkiesitysten, juhlien ja harrastustoiminnan, järjestämiseen. Tämä lisää yhteisöllisyyttä ja vahvistaa elämänlaatua niin asukkaiden kuin henkilökunnankin näkökulmasta.

Oleskelu ja levähdyspaikat

Pihan tulee tarjota myös rauhoittumisen ja viihtymisen paikkoja, joissa asukkaat voivat levähtää turvallisesti ja mukavasti. Esteettömät oleskelupaikat, kuten tukevat penkit, pyörätuolille sopivat tilat ja helposti käytettävä keinu, sijoitetaan selkeästi reittien yhteyteen. Levähdyspaikkoja sijoitetaan erilaisiin paikkoihin pihassa, jotta asukkaalla on mahdollisuus valita, oleskeleeko hän mieluummin suojaisassa varjossa vai auringonpaisteessa.

Logistiikka

Pihasuunnittelussa palveluasumisyksikön logistiikka on huomioitava niin, että liikenne toimii sujuvasti ja turvallisesti ilman, että se häiritsee asukkaiden oleskelua. Huolto- ja pelastusajoneuvoille tulee varata selkeät, esteettömät kulkureitit ja riittävät kääntö- ja pysähtymistilat, jotka on sijoitettu erilleen oleskelualueista. Jätteiden keräyspisteet, tavaratoimitukset ja henkilökunnan kulkureitit suunnitellaan oleskelupihoista erikseen, eri puolelle rakennusta niin, että yhteydet keittiö- ja jätetiloihin ovat luontevat.



Kuva 13 Pihan toiminnot

Esimerkki piharatkaisusta

Esimerkkipihassa (Kuva 14) esitetään asumisyksikön piha-alueen esimerkkiratkaisu. Asukaspihat sijoittuvat rakennuksen suojaiselle puolelle ja muodostuvat kiertävistä, esteettömistä kävelyreiteistä. Reittien varrelle sijoittuu oleskelu- ja grillipaikkoja, viljelyalueita sekä kevyen liikunnan ja virkistyksen paikkoja. Piha tarjoaa sekä aktiivista tekemistä että rauhallisia levähdyspaikkoja.

Kuva 14 Esimerkki piha-alueen ratkaisuista



Pihasuunnittelun tarkistuslista

Kasvillisuus

- ☐ Kasvivalinnoissa huomioitu ympärivuotinen elämysarvo
- ☐ Ikkivihreitä kasveja käytetty tuomaan talvivihreyttä ja näkösuojaa
- ☐ Istutuksissa suosittu perinteisiä, myrkyttömiä, helppohoitoisia ja kotimaisia perennoja
- ☐ Kasveja sijoitettu korotettuihin istutuslaatikoihin saavutettavuuden parantamiseksi

Päällysteet

- ☐ Päällysteet valittu esteettömyys ensisijaisena lähtökohtana
- ☐ Läpäiseviä materiaaleja käytetty hulevesien hallitsemiseksi (esim. kivituhka)
- ☐ Levähdyspaikoilla käytetty tasaista, vähäsaumaista ja sileää kiveystä
- ☐ Päällyste soveltuu pienipyöräisille apuvälineille turvalliseen liikkumiseen
- ☐ Sisäänkäyntien yhteydessä käytetty kovaa, tasaista ja kiinteää materiaalia

Yksityisyys ja julkisuus

- ☐ Piha-alueelle muodostettu suojaisia, katseilta suojattuja oleskelualueita
- ☐ Aitausta hyödynnetty tarvittaessa, osin umpinaisena
- ☐ Näkösuoja toteutettu ensisijaisesti kasvillisuuden avulla

Asuntojen terassit ja parvekkeet

- ☐ Terassit ja parvekkeet rajattu oleskelupihasta istutuskaitoin
- ☐ Parvekkeet huomioitu asukkaiden yksityisinä tiloina

Pienilmasto

- ☐ Oleskelupiha suuntaus huomioitu rakennuksen sijoittelussa
- ☐ Piha saa riittävästi auringonpaistetta
- ☐ Pihalle toteutettu varjoisia oleskelupaikkoja
- ☐ Katoksia ja katettuja pergolarakenteita sijoitettu pihalle
- ☐ Etelän ja lounaan suuntaiset seinustat varjostettu huolellisesti
- ☐ Monikerroksinen kasvillisuus käytössä tuulensuojana
- ☐ Pensasistutukset rajauksissa ja reuna-alueilla

Hulevedet

- ☐ Hulevesien lisääntyminen ja tulvariskit huomioitu päällysteissä
- ☐ Tasaiselle piha-alueelle varattu hulevesipainanne
- ☐ Painanne maisemoitu kivin ja heinäkasvein

Kiinteistön hoito ja turvallisuus

- ☐ Kiinteistöhoiton tilat varattu yhteistilojen yhteyteen
- ☐ Hoitovälineille varastotilaa vähintään 5 m²
- ☐ Piha-alueelle varattu paikka lipputangolle
- ☐ Kulkuväylät vähintään 2 m leveitä

Pelastustiet

- ☐ Pelastustiet ja nostopaikat huomioitu pihan suunnittelussa ja mitoituksessa

Valaistus ja tekniikka

- ☐ Riittävä valaistusvoimakkuus heikkonäköisille ja iäkkäille
- ☐ Äänentoisto- ja valaistusratkaisut ulkotapahtumien, kuten musiikkiesitysten, järjestämistä varten
- ☐ Tasainen valaistus ilman jyrkkiä valo-varjo-alueita, häikäisy minimoitu
- ☐ Valaisimet sijoitettu kulkuväylän yhdelle puolelle yhtenäiseksi riviksi, n. 1 m päähän kulkuväylän reunasta
- ☐ Sisäänkäynnit valaistu tehokkaasti orientaation helpottamiseksi

27 § Vanhusneuvoston muut asiat 6/2026

Diaarinumero KNA/33/00.02.04.05/2026

Tiivistelmä **Vanhusneuvosto kävi läpi muut asiat.**

**Vanhusneuvosto
9.9.2026**

Valmistelija Osallisuuskoordinaattori Petra Jorasmaa, p. 040 5445186

Selostus asiasta 1. Eläkeliitto julkaissut vanhustenviikon vetoomuksen vanhusneuvostoille:
Ikääntyneiden hyvää kohtaamista voidaan vahvistaa yhdessä

2. Vaparin isoon saliin on asennettu uusi korotettu tanssilattia, jonka kahdelle sivulle on rakennettu luiskat. Eläkeläisyhdistykset ovat huolissaan lattian vaarallisuudesta ja luiskien jyrkkyydestä.

3. SPR Kaarinan osaston ja Ammattiopisto Livian Hyvinvointia ja turvaa kotona-tapahtuma Kaarina-salissa ke 16.9. klo 10-13

4. Pyydetään esittely vanhusneuvostolle Turun seudun vanhustuki ry:ltä

Kaarina-
strategian
toteutuminen Kaarina edistää hyvinvointia.

Liitteet -

Oheismateriaali -

Esittelijä Riitta-Liisa Lehtonen

Päätösehdotus Vanhusneuvosto päättää merkitä muut asiat tiedoksi.

Päätös 27 § Vanhusneuvosto päätti merkitä muut asiat tiedoksi.

Ote -

Oikaisuohjeet ja valitusosoitus

Muutoksenhakukiellot

Kieltojen perusteet

Seuraavista päätöksistä ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa:

Pykälät
23-27

Koska päätöksistä voidaan tehdä kuntalain 134 §:n mukaan kirjallinen oikaisuvaatimus, seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla:

Pykälät

HOL 6 § 2 mom / muun lainsäädännön mukaan seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.
Pykälät ja valituskieltojen perusteet:

Oikaisuvaatimusohjeet

Oikaisuvaatimusviranomainen ja -aika

Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Kaupunginhallitus on viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään.

Kirjaamon yhteystiedot

Postiosoite:
Kaarinan kaupungin kirjaamo
Kaupunginhallitus
PL 12
20781 Kaarina

Käyntiosoite:
Oskarinkatu 4

Sähköpostiosoite: kirjaamo@kaarina.fi
Faksi 02 - 243 4066
Puhelin +358 50 302 6151
Aukioloaika ma-pe klo 9-15

Pykälät

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimuksen sisältö

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan oikaisua
- miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella oikaisua vaaditaan.

Hankintaoikaisuvaatimusohjeet

Hankintaoikaisuvaatimusviranomaisen ja -aika

Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen hankintaoikaisuvaatimuksen.

Hankintayksikkö on kaupunginhallitus, jolle hankintaoikaisuvaatimus tehdään.

Kirjaamon yhteystiedot

Postiosoite:
Kaarinan kaupungin kirjaamo
Kaupunginhallitus
PL 12
20781 Kaarina

Käyntiosoite:
Oskarinkatu 4

Sähköpostiosoite: kirjaamo@kaarina.fi
Faksi 02 - 243 4066
Puhelin +358 50 302 6151
Aukioloaika ma-pe klo 9-15

Hankintaoikaisuvaatimuksen vireilletulo ja käsittely eivät vaikuta siihen määräaikaan, jonka kuluessa asianosainen voi hankintalain nojalla hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen.

Pykälät (kansallisen kynnysarvon alittava hankinta)

Pykälät (kansallisen kynnysarvon ylittävä hankinta)

Pykälät (erityisalat)

Hankintaoikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Hankintaoikaisuvaatimuksen sisältö

Hankintaoikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen.

Asian saattaminen markkinaoikeuteen

Viranomaisen ja aika

Markkinaoikeus
Sörnäistenkatu 1
00580 Helsinki
puh. 029 56 43300
fax 029 56 43314
markkinaoikeus@oikeus.fi

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Pykälät (kansallisen kynnysarvon ylittävä hankinta)

Pykälät (erityisalat)

Jollei toisin säädetä, valitus on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintaa koskevasta päätöksestä valitusosoituksineen. Tiedoksisaantipäivää ei lasketa mukaan valitusaikaan.

Valituskielto

Hankintalain 163 §:n nojalla markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan asiaan ei saa hakea muutosta kuntalain eikä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain nojalla.

Valitusosoitus

Valitusviranomainen ja valitusaika

Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt alkuperäistä päätöstä koskevan oikaisuvaatimuksen. Mikäli alkuperäinen päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksin myös asianosainen sekä kunnan jäsen.

Turun hallinto-oikeus
Sairashuoneenkatu 2-4 (PL 32)
20101 Turku
turku.hao@oikeus.fi
Puhelin 029 56 42410
Asiakaspalvelu on auki päivittäin klo 8.00 - 16.15

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Kunnallisvalitus, pykälät

Valitusaika 30 päivää

Hallintovalitus, pykälät

Valitusaika päivää

Muu valitusviranomainen, osoite ja postiosoite

Pykälät

Valitusaika päivää

Valitusaika alkaa päätöksen tiedoksisaannista

Valituksen muoto ja sisältö

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Valituksessa on ilmoitettava:

- 1) päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös);
- 2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset);
- 3) vaatimusten perustelut;
- 4) mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä hallintotuomioistuimelle.

Valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Mikäli valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi hallintotuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Valitukseen on liitettävä:

- 1) valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen;
- 2) selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta;
- 3) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Valitusasiakirjojen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen valitusviranomaisen aukioloajan päättymistä.

Oikeudenkäyntimaksu

Muutoksenhakuasian vireille panijalta peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään. Linkki tuomioistuinmaksulakiin:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151455?search%5Btype%5D=-pika&search-%5Bpika%5D=tuomioistuinmaksulaki#P5>

Lisätietoja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä voi pyytää Kaarinan kaupungin kirjaamosta.

Yksityiskohtainen oikaisuvaatimusohje / valitusosoitus liitetään pöytäkirjanotteeseen.